SİYER-İ NEBÎ

SERİ 18

KAZÂ UMRESİ

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Gerçekleşen Rüya ve Mekke'de Üç Gün

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

AK (KELANTAN)

quranscience.my

© 2026 M / 1448 H Hj Che Alim Hj Che Haron AK (Kelantan) • quranscience.my • @QuranScienceMY

Bu e-kitap Müslümanlar için ÜCRETSİZDİR — satılması yasaktır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SİYER-İ NEBÎ

SERİ 18

KAZÂ UMRESİ

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Gerçekleşen Rüya ve Mekke'de Üç Gün

لَّقَدْ صَدَقَ ٱللَّهُ رَسُولَهُ ٱلرُّءْيَا بِٱلْحَقِّ ۖ لَتَدْخُلُنَّ ٱلْمَسْجِدَ ٱلْحَرَامَ إِن شَآءَ ٱللَّهُ ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا۟ فَجَعَلَ مِن دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا

"And olsun ki Allah, Peygamberinin rüyasının gerçek olduğunu tasdik eder. Siz, Allah dilerse, güven içinde, başlarınızı tıraş etmiş veya saçlarınızı kısaltmış olarak, korkmadan Mescidi Haram'a gireceksiniz. Allah, sizin bilmediğinizi bilir. Size, bundan başka, yakın zamanda bir zafer verecektir."

FETİH SÛRESİ 48:27

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | @QuranScienceMY

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz e-kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Hamd, Resûlünün rüyasını hak olarak doğrulayan ve Müslümanları Mescid-i Haram'a güven içinde, başlarını tıraş ederek ve saçlarını kısaltarak, korkmadan sokan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm efendimiz Hz. Muhammed'in ﷺ, âilesinin ve ashâbının üzerine olsun.

Bu e-kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

Siyer-i Nebî serisinin bu on sekizinci kitabı Kazâ Umresi'ni anlatır: Hudeybiye'den bir yıl sonra Mekke'ye dönüş, gücü göstermek için yapılan remel sünneti, İbn Revâha'nın şiiri, teyzesine teslim edilen Hamza'nın kızı ve Meymûne ile evlilik. Bu ilmin 'ilmun yuntafa'u bih, yani faydalanılan bir ilim olmasını dileriz.

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasvir edilmemiştir. Kapakta **kadim bir yol** görülür; yol **karanlık granit tepelerin arasından** inerek **geniş bir vadiye** doğru uzanır; vakit **aydınlık bir sabahtır**. Vadinin tabanını ince bir sis örterken **altın renkli güneş ışığı** uzaktaki tepelerin zirvelerini aydınlatır.

Tepelerin arasından inen yol, Hudeybiye'de alıkonulmalarından bir yıl sonra Müslümanların Mekke'ye kuzeyindeki tepeler yönünden girdikleri anı hatırlatır. Granit tepeler Mekke çevresinin gerçek manzarasıdır; aydınlık sabah ışığı ise Allah'ın vaadini simgeler: "Siz, Allah dilerse, güven içinde … Mescid-i Haram'a gireceksiniz" (Fetih 48:27).

Alttaki lacivert şerit, **ince altın çizgilerle** çerçevelenmiş olup yazarın adının yer aldığı alandır.

İÇİNDEKİLER

KAZÂ UMRESİ — *Giriş*
1. HUDEYBİYE'DEN BİR YIL SONRA — *Sahîh-i Buhârî 4252*
2. GERÇEK ÇIKAN RÜYA — *Fetih 48:27*
3. RESÛLULLAH'IN ﷺ *Dört Umresi* — *Sahîh-i Buhârî 1778*
4. HÜRMETLİ AYA KARŞILIK HÜRMETLİ AY — *Bakara 2:194*
5. MEDİNE'DEN YOLCULUK — *Şekil; siyer kitapları*
6. MEKKE KAPISINDA İBN REVÂHA'NIN ŞİİRİ — *Sünen-i Tirmizî 2847*
7. "YESRİB HUMMASI ONLARI ZAYIFLATTI" — *Sahîh-i Buhârî 4256*
8. BUGÜNE KADAR SÜREN REMEL SÜNNETİ — *Sahîh-i Buhârî 4257, 1605*
9. SAFÂ VE MERVE — *Bakara 2:158*
10. ÖMER VE HACERÜ'L-ESVED — *Sahîh-i Buhârî 1597*
11. BEYTULLAH: İNSANLAR İÇİN KURULAN İLK EV — *Âl-i İmrân 3:96–97*
12. SADECE ÜÇ GÜN — *Sahîh-i Buhârî 4252; Tevbe 9:7*
13. HAMZA'NIN KIZI: "AMCA!" — *Sahîh-i Buhârî 4251*
14. "TEYZE ANNE YERİNDEDİR" — *Sahîh-i Buhârî 4251*
15. SÜT KARDEŞLİĞİ — *Nisâ 4:23; Sahîh-i Buhârî 2645*
16. MEYMÛNE BİNT HÂRİS — *Sahîh-i Buhârî 4258*
17. İHRAMLIYKEN Mİ, İHRAMDAN SONRA MI? — *Sahîh-i Müslim 1411, 1409*
18. SERİF'TE VELÎME — *Siyer kitapları*
19. UMREDEN SONRA: HÂLİD VE AMR MÜSLÜMAN OLUYOR — *Sahîh-i Müslim 121; siyer kitapları*
20. HAYATIMIZDA UMRE — *Bakara 2:196; Sahîh-i Buhârî 1773*
21. KAZÂ UMRESİ KISSASININ KAYNAKLARI — *Şekil; tablo*
22. KAZÂ UMRESİNİN ARDINDAKİ KUR'AN ÂYETLERİ — *Tablo; 22:25; 2:217; 48:25*
23. KAZÂ UMRESİNİN ŞAHSİYETLERİ — *Tablo; Sahîh-i Buhârî 4255*
24. İBADET ENGELLENİNCE: İHSÂR VE İHRAMDA ŞART KOŞMAK — *Sahîh-i Buhârî 1810, 5089; Sünen-i Ebû Dâvûd 1862*
25. MEYMÛNE'NİN EVİ: İBN ABBAS'IN MEDRESESİ — *Sahîh-i Buhârî 183, 75, 1989*
26. ZAMAN ÇİZELGESİ: HUDEYBİYE'DEN MÛTE'YE — *Tablo*
27. KAZÂ UMRESİ HAKKINDA SIKÇA SORULAN SORULAR — *12 soru*
28. DERSLER VE SONUÇ
KAYNAKÇA
DESTEK VE BAĞIŞ

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma. Mavi altı çizili râvi isimlerine tıklayarak sunnah.com'daki râvi sayfasına gidebilirsiniz.

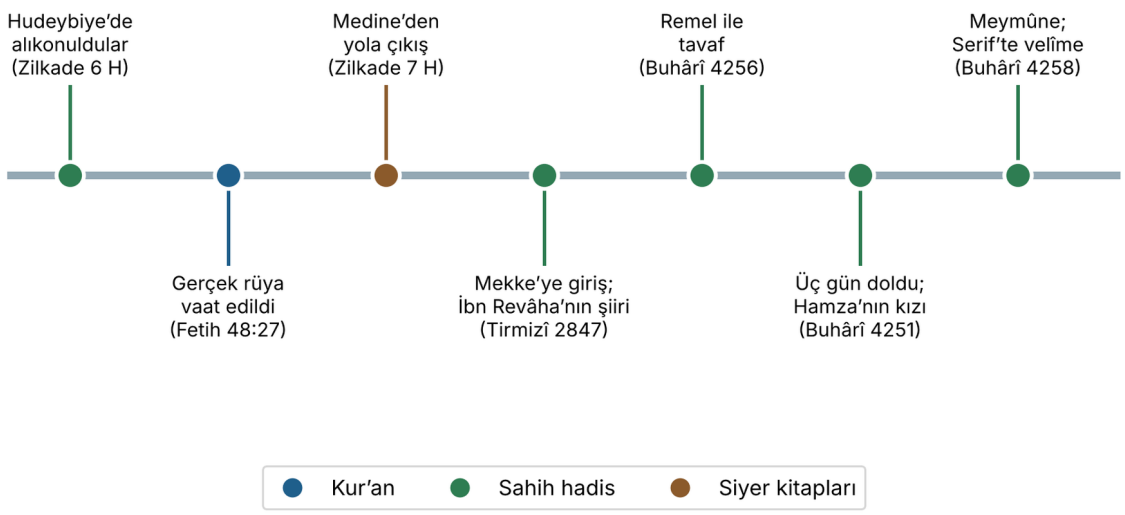
© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAZÂ UMRESİ

Siyer-i Nebî'nin on beşinci kitabı, Resûlullah'ın ﷺ ve 1.400 sahâbînin Hudeybiye'de Mekke'ye girmekten ***alıkonulduklarını*** ve orada ağır bir gönülle ihramdan çıktıklarını anlatır. Antlaşmanın şartlarından biri şuydu: Müslümanlar o yıl geri dönecek ve ***ertesi yıl umre yapmak için yeniden geleceklerdi***.

Bu kitap ***Kazâ Umresi'ni*** anlatır — hicretin 7. yılı Zilkade ayında, tam bir yıl sonra yapılan umreyi. Resûlullah'ın ﷺ Mescid-i Haram'a girdiğini gördüğü rüya gerçek oldu; Müslümanlar Kureyş'in gözü önünde ***remel*** yaparak tavaf ettiler; Abdullah b. Revâha şiir okudu; yetim bir kız, Hamza'nın kızı, sığınacak bir yuva buldu; ve Resûlullah ﷺ ***Meymûne*** ile evlendi.

Kazâ Umresi Zaman Çizelgesi (Zilkade 7 H)

Hudeybiye'den tam bir yıl sonra, aynı ayda (Zilkade), yaklaşık Mart 629.

Şekil 1: Kazâ Umresinin zaman çizelgesi.

Not: Bu e-kitaptaki ayet mealleri Diyanet İşleri Başkanlığı mealidir. Her hadisin derecesi hadis kutusunda belirtilmiştir. Siyer kitaplarından alınan bilgiler kahverengi "Siyer Notu" kutularında verilmiş, tarihî bilgilere kaynak bağlantıları eklenmiştir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HUDEYBİYE'DEN BİR YIL SONRA

Her iki olaya da katılan Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما, Hudeybiye kıssasını ve ertesi yılın umresini yoğun bir hadiste özetler:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4252

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ، حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ، ح وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم خَرَجَ مُعْتَمِرًا، فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ، فَنَحَرَ هَدْيَهُ، وَحَلَقَ رَأْسَهُ بِالْحُدَيْبِيَةِ، وَقَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يَعْتَمِرَ الْعَامَ الْمُقْبِلَ، وَلاَ يَحْمِلَ سِلاَحًا عَلَيْهِمْ إِلاَّ سُيُوفًا، وَلاَ يُقِيمَ بِهَا إِلاَّ مَا أَحَبُّوا، فَاعْتَمَرَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ، فَدَخَلَهَا كَمَا كَانَ صَالَحَهُمْ، فَلَمَّا أَنْ أَقَامَ بِهَا ثَلاَثًا أَمَرُوهُ أَنْ يَخْرُجَ، فَخَرَجَ.

TERCÜME:

İbn Ömer رضى الله عنهما şöyle rivayet eder: **Resûlullah ﷺ umre yapmak üzere yola çıktı; Kureyş kâfirleri onunla Beytullah'ın arasına girdi. Kurbanını kesti, Hudeybiye'de başını tıraş etti ve onlarla şu şartla barış yaptı: Gelecek yıl umre yapacak, onlara karşı kılıçtan başka silah taşımayacak ve Mekke'de onların razı olduğu süreden fazla kalmayacaktı. *Ertesi yıl umresini yaptı ve onlarla yaptığı antlaşmaya uygun olarak Mekke'ye girdi.*** Orada üç gün kalınca ondan çıkmasını istediler, o da çıktı.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Rafi' ← Suraij b. al-Nu'man ← Fulaih b. Sulaiman; ve Muhammed b. al-Husain b. Ibrahim ← babası al-Husain b. Ibrahim ← Fulaih b. Sulaiman ← Nafi' ← 'Abdullah b. 'Umar رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Umretü'l-Kazâ Bâbı, Hadis No. 4252; ayrıca No. 2701.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4252

BU HADİSİN DERSLERİ

Bu hadis iki şeyi gösterir. Birincisi, Resûlullah ﷺ ***antlaşmanın her şartına eksiksiz uydu***: kınındaki kılıçtan başka silah taşımadı ve kendisinden istenince tam üç gün sonra çıktı. İkincisi, Kureyş de Müslümanların girmesine ***izin vermek*** zorunda kaldı — bir yıl önce şiddetle reddettikleri bir şeydi bu.

Hudeybiye'de üzülen sahâbîler şimdi ***sabırlarının hikmetini*** görüyordu. Ömer رضى الله عنه şöyle sormuştu: "Bize Beytullah'a gelip tavaf edeceğimizi söylemedin mi?" Resûlullah ﷺ şöyle cevap vermişti:

"Sana bu yıl geleceğimizi mi söyledim?... Sen mutlaka oraya gelecek ve tavaf edeceksin" (Sahîh-i Buhârî 2731). O vaat şimdi yerine geliyordu.

OLAYLARLA DOLU BİR YIL

OLAY	ZAMAN (YAKLAŞIK)
Hudeybiye Antlaşması	Zilkade 6 H
Fetih Sûresi'nin inmesi	Dönüş yolunda
Hükümdarlara mektuplar	6 H sonu – 7 H başı
Hayber Gazvesi	Muharrem 7 H
Câfer ve gemi yolcularının Habeşistan'dan dönüşü	Hayber fethedildiğinde
Kazâ Umresi	Zilkade 7 H

Bir yıl içinde Müslümanların durumu ***tamamen değişti***. Hudeybiye'den ağır bir gönülle dönenler, artık Hayber'i fethetmiş, dünya hükümdarlarını İslâm'a davet etmiş ve sayıca çoğalmış bir ümmet olarak geri dönüyorlardı. Siyer-i Nebî'nin 15, 16 ve 17. kitapları bu olayları ayrıntılı olarak anlatır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GERÇEK ÇIKAN RÜYA

Hudeybiye'den dönerken Allah, Resûlünün rüyasını doğrulayan âyeti indirdi: ***"And olsun ki Allah, Peygamberinin rüyasının gerçek olduğunu tasdik eder. Siz, Allah dilerse, güven içinde … Mescid-i Haram'a gireceksiniz"***İbn Kesîr Tefsiri 48:27.

Âyet son derece kesin ayrıntılar içerir: ***"başlarınızı tıraş etmiş veya saçlarınızı kısaltmış olarak, korkmadan"***. Kazâ Umresinde olan tam da buydu: Mescid-i Haram'a girdiler, tavaf ettiler, sa'y yaptılar, ardından üç gün boyunca güven içinde, tıraş olarak ya da saçlarını kısaltarak ***ihramdan çıktılar***.

Âyet şunu da söyler: ***"Allah, sizin bilmediğinizi bilir. Size, bundan başka, yakın zamanda bir zafer verecektir."*** İbn Kesîr, bu yakın zaferin ***Hudeybiye Antlaşması ve Hayber*** olduğunu açıklar. Bir yıllık erteleme yenilgi değildi; zaferden zafere giden yolu açtı.

PEYGAMBERLERİN RÜYASI VAHİYDİR

Âişe رضى الله عنها anlatır ki Resûlullah'a ﷺ vahyin başlangıcı ***sâdık rüya*** idi; gördüğü her rüya sabah aydınlığı gibi aynen gerçekleşirdi (Sahîh-i Buhârî 3). Bu yüzden sahâbîler rüyanın mutlaka gerçekleşeceğinden emindi — soru yalnızca ***ne zaman*** olacağıydı.

Ders şudur: ***Allah'ın vaadi mutlaka yerine gelir***, ancak O'nun belirlediği vakitte. Biz çoğu zaman hemen sonuç isteriz; oysa Allah ertelemenin ardındaki hikmeti bilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DÖRT UMRE: RESÛLULLAH ﷺ

Resûlullah ﷺ hayatı boyunca kaç kez umre yaptı? Enes b. Mâlik رضى الله عنه bu soruyu cevaplar ve cevabı, Kazâ Umresini daha geniş bir silsile içine yerleştirir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 1778

حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ حَسَّانٍ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، سَأَلْتُ أَنَسًا ـ رضى الله عنه ـ كَمِ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم قَالَ أَرْبَعٌ عُمْرَةُ الْحُدَيْبِيَةِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ، حَيْثُ صَدَّهُ الْمُشْرِكُونَ، وَعُمْرَةٌ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ، حَيْثُ صَالَحَهُمْ، وَعُمْرَةُ الْجِعْرَانَةِ إِذْ قَسَمَ غَنِيمَةَ أُرَاهُ حُنَيْنٍ. قُلْتُ كَمْ حَجَّ قَالَ وَاحِدَةً.

TERCÜME:

Katâde der ki: Enes'e رضى الله عنه sordum: "Nebî ﷺ kaç kez umre yaptı?" Dedi ki: **"Dört kez: Müşriklerin onu alıkoyduğu Zilkade ayındaki Hudeybiye umresi;** *ertesi yıl, onlarla barış yaptığı Zilkade ayındaki umre*; **ganimeti taksim ettiği zamanki Ci'râne umresi — sanırım Huneyn Gazvesi'nde."** "Kaç kez hac yaptı?" diye sordum. Dedi ki: **"Bir kez."**

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Hassan b. Hassan ← Hammam b. Yahya ← Katâde ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Umre, Nebî'nin ﷺ Kaç Kez Umre Yaptığı Bâbı, Hadis No. 1778; ayrıca No. 1779–1780, 4148; ve Sahîh-i Müslim No. 1253.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:1778

BU HADİSİN DERSLERİ

UMRE	YIL VE AÇIKLAMA
1. Hudeybiye Umresi	Zilkade 6 H — alıkonuldu; Hudeybiye'de ihramdan çıkıldı
2. Kazâ Umresi	Zilkade 7 H — üç gün içinde yapıldı
3. Ci'râne Umresi	Zilkade 8 H — Huneyn'den sonra
4. Hacla birlikte yapılan umre	Zilhicce 10 H — Vedâ Haccı

Âlimler, tamamlanamamış olsa da ***Hudeybiye umresini bir umre olarak*** sayarlar; çünkü niyetlerinin ve çabalarının sevabı yazılmıştı. Bu, Allah'ın yalnızca sonucu değil, ***niyeti ve gayreti*** de değerlendirdiğini gösterir.

İlginçtir ki ***bütün*** ayrı umrelerini Resûlullah ﷺ haram aylardan biri olan ***Zilkade*** ayında yaptı. Cahiliye döneminde Kureyş, hac aylarında umre yapmayı kötü sayardı; Resûlullah ﷺ bu inancı kendi uygulamasıyla ortadan kaldırdı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

UMRE VE HAC: BENZERLİKLER VE FARKLAR

KONU	UMRE VE HAC
Zaman	Umre: yıl boyunca; Hac: yalnızca hac aylarında
Ortak rükünler	İhram, tavaf, sa'y, tıraş olmak veya saçı kısaltmak
Hacca özgü olanlar	Arafat'ta vakfe, Müzdelife ve Mina'da gecelemek, şeytan taşlamak
Hüküm	Hac ömürde bir kez farzdır; umre farz ya da sünnet-i müekkededir (ihtilaflı)

Umreye çoğu zaman ***"küçük hac"*** denir. Yılın her vaktinde yapılabilir; Resûlullah'ın ﷺ hac mevsimini beklemeden Zilkade ayında geri dönmesini kolaylaştıran da buydu. Umrenin hükmü ihtilaflıdır: Şâfiî ve Hanbelî mezhepleri onu ömürde bir kez farz sayar; Mâlikî ve Hanefî mezhepleri ise sünnet-i müekkede kabul eder (Hanefîlerden bir kısmı vâcip demiştir).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HÜRMETLİ AYA KARŞILIK HÜRMETLİ AY

İbn Kesîr ve diğer müfessirler, İbn Abbas ve başkalarından, bu âyetin Kazâ Umresi ile ilgili olduğuna dair rivayetler aktarır: ***"Hürmetli ay, hürmetli aya mukabildir"***İbn Kesîr Tefsiri 2:194.

Yani: Hicretin 6. yılının Zilkade ayında Kureyş, Müslümanları haram ayda Beytullah'tan ***alıkoydu***. Allah da bunun karşılığını ertesi yılın Zilkade ayında, Müslümanlar Mekke'ye ***girdiklerinde*** verdi. Haram aya haram ayla karşılık verildi — engellenen umrenin ***yerine*** eksiksiz bir umre geldi.

SİYER NOTU: BU UMRENİN ADLARI

Bu umre birkaç adla bilinir: ***Umretü'l-Kazâ*** (telafi umresi veya anlaşma umresi), ***Umretü'l-Kaziyye*** (antlaşma hükmünün umresi), ***Umretü'l-Kısâs*** (karşılık umresi; 2:194. âyete işaret eder) ve ***Umretü's-Sulh*** (barış umresi). Berâ hadisindeki "kazâ" kelimesi, yazıya geçirilen ***anlaşmayı*** ifade eder: "Bu, Muhammed'in üzerinde anlaştığı (kâdâ) şeydir."

Âlimler bu umrenin, Hudeybiye umresi engellendiği için ***kaza edilmesi gereken*** bir umre mi, yoksa yeni bir umre mi olduğu konusunda ihtilaf etmiştir. İbnü'l-Kayyim ***Zâdü'l-Meâd'da***, ona "kazâ" denmesinin ***antlaşmadan*** dolayı olduğu, kaza etmenin gerekli olmasından dolayı olmadığı görüşüne meyleder.

KAYNAK:
İbn Kesîr, Tefsîr (Bakara 2:194); İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-Meâd; İbn Hacer, Fethu'l-Bârî. https://tafsir.app/ibn-katheer/2/194

MEDİNE'DEN YOLCULUK

Hicretin 7. yılı Zilkade ayında Resûlullah ﷺ, Hudeybiye'ye katılanlar da dahil olmak üzere sahâbîlerle birlikte Medine'den yola çıktı. Medine halkının mîkatı olan ***Zülhuleyfe'de*** ihrama girdiler ve güneye, Mekke'ye doğru ilerlediler.

Yalnızca şematiktir; ölçekli değildir. Batn-ı Ye'cec ve Serif siyer kitaplarına göredir; Serif, Sahîh-i Buhârî 4258'de geçer.

Şekil 2: Kazâ Umresi yolculuğu (şematik).

SİYER NOTU: KAFİLE VE SİLAHLAR

İbn Sa'd ve Vâkıdî, kafilenin yaklaşık ***2.000 kişi*** olduğunu ve ***60 kurbanlık deve*** götürdüklerini rivayet eder. Kureyş'in antlaşmaya ihanet etmesinden endişe ettiği için Resûlullah ﷺ silah aldı, sonra ***onları Batn-ı Ye'cec'de bıraktı***; burası Harem'e yakındı ve silahları yaklaşık 200 sahâbî koruyordu. Kafile, antlaşma şartına uyarak Mekke'ye yalnızca ***kınındaki kılıçlarla*** girdi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Bu sayılar ve yer adları ***siyer kitaplarının bilgisidir***. Sahih olan ise “kılıçtan başka silah taşımamak” şartı (Sahîh-i Buhârî 4252) ve “kınındaki kılıç hariç” ifadesidir (Sahîh-i Buhârî 4251).

KAYNAK:
İbn Sa‘d, et-Tabakâtü’l-Kübrâ; Vâkıdî, el-Meğâzî; İbnü’l-Kayyim, Zâdü’l-Meâd.

Ders: ***sözünde durmak, ama tedbiri de elden bırakmamak***. Resûlullah ﷺ şartı çiğnemedi, fakat olası bir ihanete karşı da gafil davranmadı. Emanet ve hikmet el ele yürür.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MEKKE KAPISINDA İBN REVÂHA'NIN ŞİİRİ

Beklenen an geldi. Resûlullah ﷺ devesinin üzerinde, telbiye getiren sahâbîlerin arasında Mekke'ye girdi. Önünde Ensâr'ın meşhur şairi ***Abdullah b. Revâha*** رضى الله عنه yürüyordu. Enes رضى الله عنه şöyle anlatır:

HADİS — SÜNEN-İ TİRMİZÎ, NO. 2847

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم دَخَلَ مَكَّةَ فِي عُمْرَةِ الْقَضَاءِ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ بَيْنَ يَدَيْهِ يَمْشِي وَهُوَ يَقُولُ خَلُّوا بَنِي الْكُفَّارِ عَنْ سَبِيلِهِ الْيَوْمَ نَضْرِبْكُمْ عَلَى تَنْزِيلِهِ ضَرْبًا يُزِيلُ الْهَامَ عَنْ مَقِيلِهِ وَيُذْهِلُ الْخَلِيلَ عَنْ خَلِيلِهِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ يَا ابْنَ رَوَاحَةَ بَيْنَ يَدَىْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَفِي حَرَمِ اللَّهِ تَقُولُ الشِّعْرَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم خَلِّ عَنْهُ يَا عُمَرُ فَلَهِيَ أَسْرَعُ فِيهِمْ مِنْ نَضْحِ النَّبْلِ.

TERCÜME:

Enes رضى الله عنه rivayet eder ki **Nebî ﷺ Kazâ Umresinde Mekke'ye girdi; Abdullah b. Revâha da önünde yürüyerek şu şiiri okuyordu: *"Ey kâfirlerin oğulları, yolundan çekilin; bugün onun (Kur'an'ın) inişi üzerine sizi vururuz..."*** Ömer ona: "Ey İbn Revâha! Resûlullah'ın ﷺ huzurunda ve Allah'ın Harem'inde mi şiir okuyorsun?" dedi. Bunun üzerine Nebî ﷺ şöyle buyurdu: ***"Bırak onu ey Ömer! Andolsun ki bu şiir onlara oktan daha hızlı isabet eder."***

SENED İmam Tirmizî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ishaq b. Mansur ← 'Abd al-Razzaq ← Ja'far b. Sulaiman ← Thabit al-Bunani ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Tirmizî rivayet etmiştir: Sünen-i Tirmizî, Kitâbü'l-Edeb, Şiir Okumaya Dair Bâb, Hadis No. 2847; ayrıca Sünen-i Nesâî No. 2873.

DERECE: SAHİH — İmam Tirmizî "hasen sahih garîb" demiştir; Şeyh Elbânî sahih kabul etmiştir.

Kaynak: https://sunnah.com/tirmidhi:2847

BU HADİSİN DERSLERİ

Ömer رضى الله عنه, şiirin Harem'de ve Resûlullah'ın ﷺ huzurunda uygun düşmeyeceğinden endişe etti. Fakat Nebî buna izin verdi; çünkü o şiir ***hakkı savunuyor*** ve düşmanın moralini sarsıyordu — "oktan daha hızlı isabet eder". Güzel şiir, davette bir ***söz silahıdır***.

SİYER NOTU: İBN REVÂHA MI, KA'B B. MÂLİK Mİ?

İmam Tirmizî bu hadisten sonra, şiiri okuyanın ***Ka'b b. Mâlik*** olduğu yönünde bir görüş zikreder; gerekçe, İbn Revâha'nın Mûte'de şehit düşmüş olmasıdır. İbn Hacer ***Fethu'l-Bârî'de*** bu gerekçenin ***isabetli olmadığını*** açıklar; çünkü Mûte Savaşı Kazâ Umresinden ***sonra*** (Cemâziyelevvel 8 H) olmuştur. Dolayısıyla İbn Revâha'yı zikreden rivayet doğrudur.

KAYNAK:

Sünen-i Tirmizî 2847; İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, Kitâbü'l-Meğâzî. https://sunnah.com/tirmidhi:2847

İSLÂM'DA ŞİİR

İslâm şiiri mutlak olarak reddetmez. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ***"Şiirin bir kısmı hikmettir"*** (Sahîh-i Buhârî 6145). Şairi Hassân b. Sâbit'e رضى الله عنه de şöyle demiştir: ***"Onlara şiirle cevap ver, Cebrâil seninle beraberdir"*** (Sahîh-i Buhârî 3213).

İslâm'da şiirin ölçüsü ***içeriğidir***: hakikat, hikmet ve dini savunma içeren şiir övülür; yalan, sövgü ve günah içeren şiir yerilir. Bugün güzel ***neşîdeler, şiirler ve manzumeler***, İbn Revâha'nın Mekke kapısındaki şiiri gibi etkili birer davet vesilesi olabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KORUMA HALKASI: RESÛLULLAH ﷺ

Antlaşma olmasına rağmen sahâbîler gafil davranmadı. Abdullah b. Ebî Evfâ رضى الله عنه onların tavaf ve sa'y sırasında ***etrafını kuşattıkları*** Resûlullah'ı ﷺ nasıl koruduklarını anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4255

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، سَمِعَ ابْنَ أَبِي أَوْفَى، يَقُولُ لَمَّا اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم سَتَرْنَاهُ مِنْ غِلْمَانِ الْمُشْرِكِينَ وَمِنْهُمْ، أَنْ يُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم.

TERCÜME:

İsmâil b. Ebî Hâlid, İbn Ebî Evfâ'nın رضى الله عنه şöyle dediğini işitti: ***"Resûlullah ﷺ umre yaptığında onu müşriklerin çocuklarından ve onlardan koruyorduk ki Resûlullah'a ﷺ eziyet etmesinler."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Ali b. 'Abdullah al-Madini ← Sufyan b. 'Uyainah ← Isma'il b. Abi Khalid ← 'Abdullah b. Abi Aufa رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Umretü'l-Kazâ Bâbı, Hadis No. 4255; ayrıca No. 1600, 1791.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4255

O sırada Mekke hâlâ müşriklerin elindeydi ve gençlerinden bazıları taş atmaya ya da ona eziyet etmeye kalkışabilirdi. Sahâbîler birer ***canlı kalkan*** oldular; bu, Resûlullah'ı ﷺ ne kadar sevdiklerini ve koruduklarını gösterir. Ders şudur: ***Resûlullah'a*** ﷺ sevgi sadece sözden ibaret değildir; fedakârlık ve korumadır.

"YESRİB HUMMASI ONLARI ZAYIFLATTI"

Mekke müşrikleri Müslümanlarla karşı karşıya gelmedi; seyretmek için Mekke çevresindeki ***tepelere çıktılar***, özellikle kuzeydeki Kuayki'ân Dağı'na. Müslümanların ***zayıf*** olduğu haberini yaydılar. İbn Abbas رضى الله عنهما şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4256

حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ـ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ ـ عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ـ رضى الله عنهما ـ قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَصْحَابُهُ فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ إِنَّهُ يَقْدَمُ عَلَيْكُمْ وَفْدٌ وَهَنَهُمْ حُمَّى يَثْرِبَ. وَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم أَنْ يَرْمُلُوا الأَشْوَاطَ الثَّلاَثَةَ، وَأَنْ يَمْشُوا مَا بَيْنَ الرُّكْنَيْنِ، وَلَمْ يَمْنَعْهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ أَنْ يَرْمُلُوا الأَشْوَاطَ كُلَّهَا إِلاَّ الإِبْقَاءُ عَلَيْهِمْ. وَزَادَ ابْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لِعَامِهِ الَّذِي اسْتَأْمَنَ قَالَ ارْمُلُوا لِيَرَى الْمُشْرِكُونَ قُوَّتَهُمْ، وَالْمُشْرِكُونَ مِنْ قِبَلِ قُعَيْقِعَانَ.

TERCÜME:

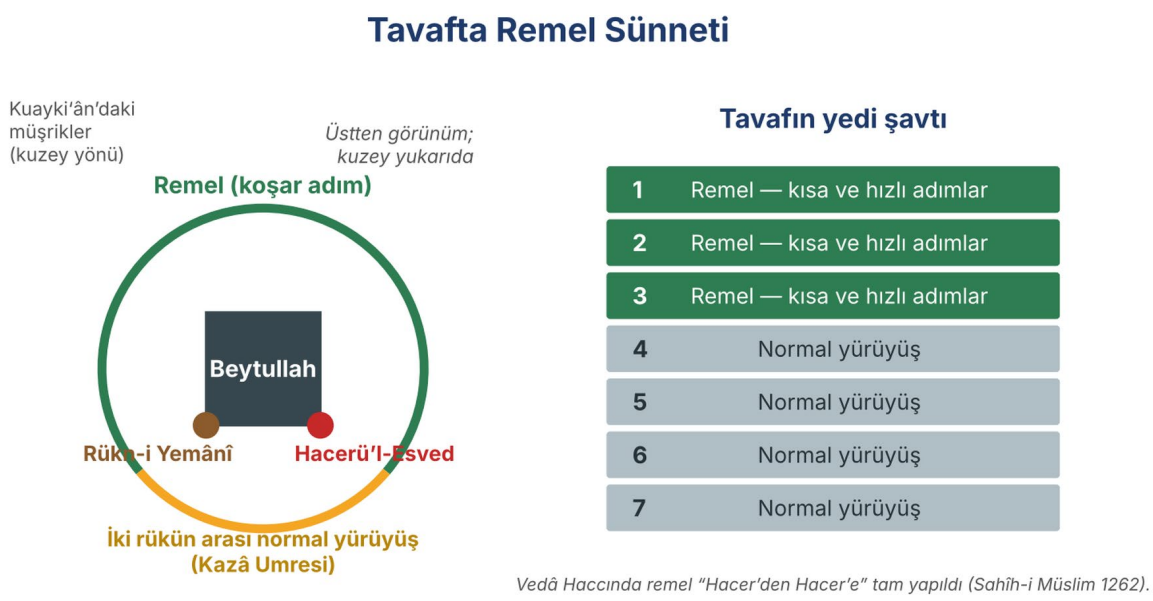
İbn Abbas رضى الله عنهما dedi ki: **Resûlullah ﷺ ve ashâbı geldi; müşrikler: "Size Yesrib hummasının zayıflattığı bir topluluk gelecek" dediler. *Bunun üzerine Nebî ﷺ onlara ilk üç şavtta remel yapmalarını, iki rükün arasında ise normal yürümelerini emretti.*** Bütün şavtlarda remel yapmalarını emretmesine engel olan tek şey, onlara duyduğu merhametti. Hammâd b. Seleme'nin rivayetinde ise şöyledir: Nebî ﷺ emân verildiği yıl gelince şöyle buyurdu: **"Remel yapın ki müşrikler gücünüzü görsün"**; müşrikler o sırada Kuayki'ân tarafındaydı.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Sulaiman b. Harb ← Hammad b. Zaid ← Ayyub al-Sakhtiyani ← Sa'id b. Jubair ← Ibn 'Abbas رضى الله عنهما; ayrıca Hammad b. Salamah ← Eyyûb, aynı senedle.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Umretü'l-Kazâ Bâbı, Hadis No. 4256; ayrıca No. 1602; ve Sahîh-i Müslim No. 1266.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4256

Şekil 3: Tavafta remel sünneti.

Yesrib humması gerçekten vardı. Âişe رضى الله عنها rivayet eder ki Muhacirler Medine'ye geldiğinde Ebû Bekir ile Bilâl رضى الله عنهما hummaya yakalandı; bunun üzerine Resûlullah ﷺ şöyle dua etti: ***"Allah'ım! Mekke'yi sevdiğimiz gibi veya daha fazla Medine'yi bize sevdir ve hummasını Cuhfe'ye götür"*** (Sahîh-i Buhârî 1889). Kureyş, Müslümanların hâlâ zayıf olduğunu sanıyordu — ama yanılıyordu.

MEDİNE: HUMMADAN BEREKETE

Resûlullah'ın ﷺ Medine için yaptığı dua kabul edildi. Şöyle de dua etmişti: ***"Allah'ım! Mekke'ye verdiğin bereketin iki katını Medine'ye ver"*** (Sahîh-i Buhârî 1885). Bir zamanlar hummasıyla bilinen şehir, her Müslümanın ***sevdiği*** şehir oldu.

Kureyş'in "Yesrib humması" alayına ***remel*** ile cevap verildi: hızlı ve güçlü adımlarla. Ders: Bir zamanlar yaşanan zayıflık, zayıf kalmaya mazeret değildir. Dua, sabır ve gayretle ***zayıflık güce dönüşebilir***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BUGÜNE KADAR SÜREN REMEL SÜNNETİ

Resûlullah ﷺ Safâ ile Merve arasında sa'y ederken de ***koşar adım yürüdü***. İbn Abbas رضى الله عنهما bunun amacını kısaca açıklar:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4257

حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ـ رضى الله عنهما ـ قَالَ إِنَّمَا سَعَى النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِيُرِيَ الْمُشْرِكِينَ قُوَّتَهُ.

TERCÜME:

İbn Abbas رضى الله عنهما dedi ki: ***"Nebî ﷺ Beytullah'ı tavaf ederken ve Safâ ile Merve arasında sa'y ederken, müşriklere gücünü göstermek için koşar adım yürüdü."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Salam ← Sufyan b. 'Uyainah ← 'Amr b. Dinar ← 'Ata' b. Abi Rabah ← Ibn 'Abbas رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Umretü'l-Kazâ Bâbı, Hadis No. 4257; ayrıca No. 1649; ve Sahîh-i Müslim No. 1266.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4257

BU HADİSİN DERSLERİ

Remel aslında düşmana ***güç göstermek*** amacını taşıyordu. Resûlullah ﷺ sahâbîlere Rükn-i Yemânî ile Hacerü'l-Esved arasında — Kuayki'ân'daki müşriklerin ***göremediği*** bölümde — normal yürümelerini emretti; bu, yorulanlara bir ***merhametti***.

Asıl sebep ortadan kalkınca remel hâlâ meşru mudur? Ömer رضى الله عنه bir keresinde şöyle demişti: ***"Remele ne ihtiyacımız var? Biz onu ancak müşriklere göstermek için yapıyorduk; Allah ise onları helâk etti."*** Sonra şöyle dedi: ***"Bu, Nebî'nin ﷺ yaptığı bir şeydir; onu terk etmeyi istemeyiz"*** (Sahîh-i Buhârî 1605). Hatta Mekke fethedildikten sonra Vedâ Haccında Resûlullah ﷺ ilk üç şavtta ***Hacer'den Hacer'e kadar tam olarak*** remel yaptı (Sahîh-i Müslim 1262).

REMEL: BUGÜN İÇİN KISA REHBER

KONU	HÜKÜM VE UYGULAMA
Kim	Yalnızca erkekler; kadınlar remel yapmaz

KONU	HÜKÜM VE UYGULAMA
Ne zaman	Ardından sa'y yapılan tavaf: umre tavafı ve kudüm tavafı
Şavtlar	İlk üç şavt; kalan dördünde normal yürüyüş
Nasıl	Kısa ve hızlı adımlar, göğüs ileride, sıçramadan
Kalabalık	Kalabalıkta zorlamaya gerek yoktur; Kâbe'ye yakın olmak şart değildir

Bu rehber, menâsik kitaplarındaki cumhurun görüşlerinden özetlenmiştir. Ders: Asıl sebebi ortadan kalksa da Resûlullah'ın ﷺ sünnetine uyarız; çünkü o bize ilk neslin mücadelesini ***hatırlatır*** — ve çünkü ***ona uymak ibadettir***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SAFÂ VE MERVE

Tavaftan sonra Resûlullah ﷺ ve sahâbîler, Allah'ın şu buyruğu gereğince Safâ ile Merve arasında sa'y ettiler: ***"Şüphesiz Safâ ile Merve Allah'ın nişanelerindendir"***İbn Kesîr Tefsiri 2:158.

Âyet neden sa'y etmekte "bir beis yoktur" der? Âişe رضى الله عنها açıklar ki Ensâr'dan bazıları önceleri Safâ ile Merve arasında sa'y etmekten ***çekiniyordu***; çünkü cahiliye döneminde iki tepenin üzerinde putlar vardı. Allah da onların tereddüdünü gidermek için bu âyeti indirdi ve Resûlullah ﷺ ***ikisi arasındaki sa'yi meşru kıldı*** (Sahîh-i Buhârî 1643).

BİR ANNENİN İZİ

Sa'y bize ***Hâcer'i*** hatırlatır; İsmâil'in عَلَيْهِ السَّلَامُ annesi, oğluna su ararken Safâ ile Merve arasında yedi kez koştu ve sonunda Allah Zemzem suyunu fışkırttı. İbn Abbas رضى الله عنهما bu kıssayı Resûlullah'tan ﷺ rivayet eder; o şöyle buyurmuştur: ***"İşte insanların ikisi arasındaki sa'yi budur"*** (Sahîh-i Buhârî 3364).

Kazâ Umresinde Müslümanlar, zayıf ama tevekküllü bir anne olan Hâcer'in izinde koşarak müşriklere ***güçlerini*** gösterdiler. Gerçek güç ise sayıdan veya silahtan değil, ***Allah'a tevekkülden*** gelir.

ÖMER VE HACERÜ'L-ESVED

Tavafın her şavtı ***Hacerü'l-Esved'de*** başlar ve biter. Resûlullah ﷺ onu öperdi veya ona işaret ederdi.

Yıllar sonra Ömer b. Hattâb رضى الله عنه, bir Müslümanın bunu ***neden*** yaptığını kesin bir dille açıkladı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 1597

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ عُمَرَ ـ رضى الله عنه ـ أَنَّهُ جَاءَ إِلَى الْحَجَرِ الأَسْوَدِ فَقَبَّلَهُ، فَقَالَ إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ لاَ تَضُرُّ وَلاَ تَنْفَعُ، وَلَوْلاَ أَنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يُقَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ.

TERCÜME:

Âbis b. Rebîa rivayet eder ki **Ömer رضى الله عنه Hacerü'l-Esved'e geldi, onu öptü ve şöyle dedi:** ***"Biliyorum ki sen ancak bir taşsın; ne zarar verirsin ne de fayda. Nebî'nin ﷺ seni öptüğünü görmeseydim seni öpmezdim."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Kathir ← Sufyan al-Thauri ← al-A'maş ← Ibrahim al-Nakha'i ← 'Abis b. Rabi'ah ← 'Umar b. al-Khattab رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Hac, Hacerü'l-Esved Hakkında Gelenler Bâbı, Hadis No. 1597; ve Sahîh-i Müslim No. 1270.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:1597

BU HADİSİN DERSLERİ

Ömer'in bu sözleri derin bir ***tevhid dersidir***. Cahiliye Arapları taşlara taparlardı; Ömer de bir zamanlar öyleydi. Şimdi Hacerü'l-Esved'in ***fayda da zarar da veremeyeceğini*** vurguluyordu. Onu yalnızca ***Resûlullah'a*** ﷺ uymak için öpüyordu, taşın bir gücü olduğu için değil.

İbadetle hurafe arasındaki fark budur: ibadet ***Allah'ın emrine ve Resûlünün sünnetine itaattir***; hurafe ise eşyada güç olduğuna inanmaktır. Kazâ Umresindeki Müslümanlar taşlarına değil, ***Beytullah'ın Rabbine*** ibadet ediyorlardı.

BEYTULLAH: İNSANLAR İÇİN KURULAN İLK EV

Allah, ziyaret ettikleri evin konumunu açıklar: ***"Doğrusu insanlar için ilk kurulan ev, Mekke'de, dünyalar için mübarek ve doğru yol gösteren Kâbe'dir"***İbn Kesîr Tefsiri 3:96.

"Orada apaçık deliller vardır, İbrâhim'in makamı vardır; kim oraya girerse, güvenlik içinde olur"İbn Kesîr Tefsiri 3:97.

Beytullah'ı İbrâhim ve İsmâil عَلَيْهِ السَّلَامُ ***yalnızca Allah'a ibadet etmek*** için inşa etmişti. Ne var ki Kazâ Umresi sırasında etrafında hâlâ Kureyş'in ***yüzlerce putu*** vardı. Resûlullah ﷺ şirkle çevrili bu tevhid evini tavaf etti — putlara dokunmadı; çünkü ***vakti henüz gelmemişti*** ve antlaşmaya saygı gösterilmesi gerekiyordu.

Yaklaşık ***bir yıl sonra***, Mekke'nin fethinde Resûlullah ﷺ Mescid-i Haram'a girdi ve Kâbe'nin etrafındaki 360 putu şunu okuyarak devirdi: ***"Hak geldi, bâtıl yok oldu"*** (Sahîh-i Buhârî 4287). Kazâ Umresi, o zaferden ***önceki adımdı***.

MAKÂM-I İBRÂHİM

Tavaftan sonra, Allah'ın şu buyruğu gereğince Makâm-ı İbrâhim'in arkasında iki rekât namaz kılmak sünnettir: ***"İbrâhim'in makamını namaz yeri edinin"***İbn Kesîr Tefsiri 2:125.

Ömer رضى الله عنه şöyle demiştir: ***"Üç konuda Rabbimle muvafakat ettim"***; bunların ilki, Makâm-ı İbrâhim'in namaz yeri edinilmesini önermesiydi; ardından bu âyet indi (Sahîh-i Buhârî 402). Makâm-ı İbrâhim, İbrâhim'in عَلَيْهِ السَّلَامُ Kâbe'yi inşa ederken üzerinde durduğu taştır — tavaf eden herkese o yerdeki tevhidin kökenini hatırlatan ***bir peygamberin izi***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SADECE ÜÇ GÜN

Müslümanlar, kararlaştırıldığı gibi Mekke'de ***üç gün*** kaldılar. Bu üç gün boyunca Mekke halkı Müslümanların ***ahlâkını*** bizzat gördü: cemaatle namaz, temizlik, sükûnet ve birbirlerine sevgi. Süre dolunca Kureyş, çıkmalarını istemek üzere Ali'ye رضى الله عنه bir temsilci gönderdi (Sahîh-i Buhârî 4251);

Resûlullah ﷺ ***hemen çıktı*** (Sahîh-i Buhârî 4252).

Allah, karşı taraf antlaşmaya bağlı kaldıkça Müslümanlara da bağlı kalmalarını emreder: ***"Size doğru davrandıkça siz de onlara doğru davranın. Allah, sözleşmelerini bozmaktan sakınanları sever"***İbn Kesîr Tefsiri 9:7.

SİYER NOTU: RESÛLULLAH'IN ﷺ DAHA UZUN KALMA TEKLİFİ

İbn İshâk ve Vâkıdî, dördüncü gün Huveytıb b. Abdüluzzâ ile Süheyl b. Amr'ın gelip ondan çıkmasını istediklerini rivayet eder. Resûlullah ﷺ Mekke'de Meymûne ile ***düğün yemeği (velîme) vermeyi*** ve onları yemeğe davet etmeyi teklif etti. Onlar reddettiler: ***"Senin yemeğine ihtiyacımız yok, yurdumuzdan çık."*** Resûlullah ﷺ itiraz etmeden çıktı.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; Vâkıdî, el-Meğâzî.

Ders: ***düşmana karşı bile sözünde durmak***. Resûlullah'ın ﷺ kalmaya gücü vardı, ama dürüstlüğü seçti.

Daha sonra onu, Huzâa'ya saldırarak Hudeybiye Antlaşmasını ***çiğneyen*** Kureyş'ten ayıran da bu oldu — Mekke'nin fethinin sebebi de buydu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HAMZA'NIN KIZI: "AMCA!"

Kafile Mekke'den çıkarken çok dokunaklı bir olay yaşandı. Küçük bir kız çocuğu — ***Hamza b. Abdülmuttalib'in kızı*** رضى الله عنه, yani Resûlullah'ın ﷺ Uhud'da şehit düşen amcasının kızı — onların peşinden koştu. Berâ b. Âzib رضى الله عنه şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4251

حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ لَمَّا اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فِي ذِي الْقَعْدَةِ، فَأَبَى أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يَدَعُوهُ يَدْخُلُ مَكَّةَ، حَتَّى قَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يُقِيمَ بِهَا ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَتَبُوا الْكِتَابَ كَتَبُوا، هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ. قَالُوا لاَ نُقِرُّ بِهَذَا، لَوْ نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ مَا مَنَعْنَاكَ شَيْئًا، وَلَكِنْ أَنْتَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. فَقَالَ أَنَا رَسُولُ اللَّهِ، وَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ امْحُ رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ عَلِيٌّ لاَ وَاللَّهِ لاَ أَمْحُوكَ أَبَدًا. فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْكِتَابَ، وَلَيْسَ يُحْسِنُ يَكْتُبُ، فَكَتَبَ هَذَا مَا قَاضَى مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ لاَ يُدْخِلُ مَكَّةَ السِّلاَحَ، إِلاَّ السَّيْفَ فِي الْقِرَابِ، وَأَنْ لاَ يَخْرُجَ مِنْ أَهْلِهَا بِأَحَدٍ، إِنْ أَرَادَ أَنْ يَتْبَعَهُ، وَأَنْ لاَ يَمْنَعَ مِنْ أَصْحَابِهِ أَحَدًا، إِنْ أَرَادَ أَنْ يُقِيمَ بِهَا. فَلَمَّا دَخَلَهَا وَمَضَى الأَجَلُ أَتَوْا عَلِيًّا فَقَالُوا قُلْ لِصَاحِبِكَ اخْرُجْ عَنَّا، فَقَدْ مَضَى الأَجَلُ. فَخَرَجَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَتَبِعَتْهُ ابْنَةُ حَمْزَةَ تُنَادِي يَا عَمِّ يَا عَمِّ. فَتَنَاوَلَهَا عَلِيٌّ، فَأَخَذَ بِيَدِهَا وَقَالَ لِفَاطِمَةَ ـ عَلَيْهَا السَّلاَمُ ـ دُونَكِ ابْنَةَ عَمِّكِ. حَمَلَتْهَا فَاخْتَصَمَ فِيهَا عَلِيٌّ وَزَيْدٌ وَجَعْفَرٌ. قَالَ عَلِيٌّ أَنَا أَخَذْتُهَا وَهْيَ بِنْتُ عَمِّي. وَقَالَ جَعْفَرٌ ابْنَةُ عَمِّي وَخَالَتُهَا تَحْتِي. وَقَالَ زَيْدٌ ابْنَةُ أَخِي. فَقَضَى بِهَا النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لِخَالَتِهَا وَقَالَ الْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الأُمِّ. وَقَالَ لِعَلِيٍّ أَنْتَ مِنِّي وَأَنَا مِنْكَ. وَقَالَ لِجَعْفَرٍ أَشْبَهْتَ خَلْقِي وَخُلُقِي. وَقَالَ لِزَيْدٍ أَنْتَ أَخُونَا وَمَوْلاَنَا. وَقَالَ عَلِيٌّ أَلاَ تَتَزَوَّجُ بِنْتَ حَمْزَةَ. قَالَ إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ.

TERCÜME:

Berâ رضى الله عنه antlaşma kıssasını (Seri 15'te anlatılmıştı) rivayet eder, sonra şöyle der: **Nebî Mekke'ye girip (üç günlük) süre dolunca Ali'ye gelip: "Arkadaşına söyle, yurdumuzdan çıksın, süre doldu" dediler. Bunun üzerine Nebî ﷺ çıktı; Hamza'nın kızı da "Amca! Amca!" diye seslenerek onun peşine**

düştü. Ali onu aldı, elinden tuttu ve Fâtıma'ya: "Amcanın kızını al" dedi. Sonra Ali, Zeyd ve Câfer onun hakkında tartıştılar. Ali: "Onu ben aldım, o amcamın kızıdır" dedi. Câfer: "O amcamın kızıdır, teyzesi de benim eşimdir" dedi. Zeyd: "O kardeşimin kızıdır" dedi. **Bunun üzerine Nebî ﷺ onun teyzesine verilmesine hükmetti ve şöyle buyurdu:** *"Teyze anne yerindedir."* ***Ali'ye:*** "Sen bendensin, ben de sendenim" ***dedi. Câfer'e:*** "Sen yaratılışta ve ahlâkta bana benziyorsun" ***dedi. Zeyd'e:*** "Sen kardeşimiz ve mevlâmızsın" **dedi. Ali: "Hamza'nın kızıyla evlenmez misin?" deyince şöyle cevap verdi:** "O, süt kardeşimin kızıdır."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Ubaidullah b. Musa ← Isra'il b. Yunus ← Ebû Ishaq al-Sabi'i ← al-Bara' b. 'Azib رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Umretü'l-Kazâ Bâbı, Hadis No. 4251; ayrıca No. 2699.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4251

BU HADİSİN DERSLERİ

Müşriklerin arasında Mekke'de yaşayan, babası dört yıl önce şehit düşmüş yetim bir çocuğu düşünün. Akrabalarının geldiğini görünce koşarak ***"Amca! Amca!"*** diye seslendi — belki babasının yeğeni olan Resûlullah'a ﷺ sesleniyordu. Kendisini seven insanlarla ***birlikte gitmek*** istiyordu.

SİYER NOTU: HAMZA'NIN KIZI KİMDİR?

İbn Hacer ***Fethu'l-Bârî'de*** onun adının ***Umâre*** olduğunu zikreder; Ümâme veya Fâtıma diyen rivayetler de vardır. Annesi ***Selmâ bint Umeys'tir***; o, Câfer b. Ebî Tâlib'in eşi ***Esmâ bint Umeys'in*** kız kardeşidir. Câfer'in "Teyzesi benim eşimdir" demesinin sebebi budur.

KAYNAK:

İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Umretü'l-Kazâ Bâbı. https://sunnah.com/bukhari:4251

HAMZA: ŞEHİT DÜŞMÜŞ BABA

O küçük kızın babası ***Hamza b. Abdülmuttalib*** رضى الله عنه, Resûlullah'ın ﷺ amcasıdır ve ***"Allah'ın Arslanı"*** diye anılır. Hicretin 3. yılında Uhud Savaşı'nda Vahşî'nin attığı mızrakla şehit düştü; bunu Vahşî Müslüman olduktan sonra bizzat anlatmıştır (Sahîh-i Buhârî 4072).

Resûlullah ﷺ Hamza'yı ***"şehitlerin efendisi"*** diye anmıştır; bu, Hâkim'in rivayetindedir ve Elbânî sahih saymıştır (es-Silsiletü's-Sahîha 374). Hamza'nın kızına bakmak, bir şehidin ***fedakârlığını onurlandırmaktı***. Sahâbîler yalnızca şefkatten değil, babasının ***hizmetlerine vefadan*** dolayı da yarıştılar.

"TEYZE ANNE YERİNDEDİR"

Üç değerli adam yetim bir çocuğa ***bakmak*** için yarıştı — mal için değil, sorumluluk için. Her biri delilini ortaya koydu:

HAK İDDİA EDEN	DELİLİ
Ali b. Ebû Tâlib	O benim amcamın kızıdır; onu ilk alan benim
Ca'fer b. Ebû Tâlib	O benim amcamın kızıdır; teyzesi benim eşimdir
Zeyd b. Hârise	O kardeşimin kızıdır (Hamza, kardeş edindiğim kişiydi)

Resûlullah ﷺ, İslâm fıkhında ***hidâne*** (çocuk bakımı) hükmünün temeli olan bir kaideyle hüküm verdi:

"Teyze anne yerindedir." Çocuğun annesi hayatta olmadığından teyzesi Esmâ bint Umeys ona bakmaya daha layıktı — Esmâ da Câfer'in eşiydi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİDÂNE: ÇOCUĞUN SEVGİ GÖRME HAKKI

Âlimler, küçük çocuğun bakımında ***kadınların*** şefkat ve sabırları sebebiyle öne alındığını açıklar. Resûlullah ﷺ boşanmış bir anneye şöyle buyurmuştur: ***"Evlenmediğin sürece ona sen daha çok hak sahibisin"*** (Sünen-i Ebû Dâvûd 2276, hasen). Anneden sonra en çok hak sahibi olanlardan biri, anne tarafından teyzedir.

Hidâne hükmünün amacı yetişkinlerin çıkarı değil, ***çocuğun maslahatıdır***. Resûlullah ﷺ çocuğu, onu alan Ali'ye de, Hamza'nın kardeş edindiği Zeyd'e de vermedi. Yetim bir kız çocuğu için ***en uygun evi*** seçti — teyzesinin evini.

Bizim için ders: Ailede ve toplumda ***yetimlere*** bakmak için yarışılmalı, onlar kendi hâllerine bırakılmamalıdır. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ***"Ben ve yetime bakan kimse cennette şöyleyiz"***; bunu söylerken işaret parmağıyla orta parmağını göstermiştir (Sahîh-i Buhârî 5304).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÜÇ SAHÂBÎYE ÜÇ ÖVGÜ

Hüküm Câfer lehine verilse de Resûlullah ﷺ Ali ile Zeyd'in kırık bir gönülle dönmesine izin vermedi. ***Her birini***, zamanlar boyunca onlar için bir şeref olan sözlerle övdü:

SAHÂBÎ	RESÛLULLAH'IN ÖVGÜSÜ ﷺ
Ali	"Sen bendensin, ben de sendenim"
Câfer	"Sen yaratılışta ve ahlâkta bana benziyorsun"
Zeyd	"Sen kardeşimiz ve mevlâmızsın"

İşte ***hikmetli liderlik*** budur: adil bir karar vermek, ardından hakkını alamayan tarafın gönlünü samimi bir övgüyle almak. Karar kardeşliği koparmadı. Sahâbîler birbirine daha da yakınlaşmış olarak döndüler, uzaklaşmış olarak değil.

Kısa bir süre sonra Câfer ile Zeyd رضى الله عنهما birlikte ***Mûte'de şehit düştüler*** (Cemâziyelevvel 8 H); Ali رضى الله عنه ise daha sonra dördüncü halife oldu. Resûlullah'ın ﷺ o günkü övgüsü, bazıları için ***son tatlı hatıra*** oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SÜT KARDEŞLİĞİ

Ali رضى الله عنه daha sonra Resûlullah'ın ﷺ ***evlenmesini*** önerdi; Hamza'nın kızıyla, o büyüdüğünde. Nebî şöyle cevap verdi: ***"O, süt kardeşimin kızıdır."*** Hamza رضى الله عنه yalnızca Resûlullah'ın ﷺ amcası değil, aynı zamanda onun ***süt kardeşiydi*** — ikisini de Ebû Leheb'in câriyesi Süveybe emzirmişti.

Kur'an, süt emzirme sebebiyle olanlar da dahil, evlenilmesi haram olanları sayar: ***"kardeşlerinizin kızları, kızkardeşlerinizin kızları, sizi emziren süt anneleriniz, süt kardeşleriniz"***İbn Kesîr Tefsiri 4:23.

İbn Abbas رضى الله عنهما rivayet eder ki Resûlullah ﷺ Hamza'nın kızı hakkında şöyle buyurdu: ***"O bana helal değildir. Nesepten haram olan sütten de haram olur. O, süt kardeşimin kızıdır"*** (Sahîh-i Buhârî 2645).

BİLİM NOTU: ANNE SÜTÜ VE AİLE BAĞI

İslâm ***süt emzirmeyi***, evliliği haram kılan bir akrabalık bağı yapmıştır. Modern bilim, anne sütünün yalnızca bir besin olmadığını ortaya koymuştur: İçinde ***canlı hücreler*** — bağışıklık hücreleri ve ***kök hücreler*** dahil — ve bebeğin bağışıklık sisteminin gelişmesine yardım eden antikorlar bulunur (Witkowska-Zimny & Kaminska-El-Hassan, 2017, Cellular & Molecular Biology Letters). Anne sütü, emen çocuğun ***bedenini gerçekten inşa eder*** — şeriatın onu kan bağı gibi saymasının hikmetiyle uyumlu olarak.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MEYMÛNE BİNT HÂRİS

Kazâ Umresi yolculuğunda Resûlullah ﷺ şu hanımla evlendi: ***Meymûne bint Hâris el-Hilâliyye*** رضى الله عنها. Mekke'de yaşayan dul bir kadındı ve ***Ümmü'l-Fazl'ın*** kız kardeşiydi; Ümmü'l-Fazl, Resûlullah'ın ﷺ amcası Abbas'ın eşiydi. Kendi yeğeni olan İbn Abbas رضى الله عنهما şöyle rivayet eder:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4258

حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم مَيْمُونَةَ وَهْوَ مُحْرِمٌ، وَبَنَى بِهَا وَهْوَ حَلاَلٌ وَمَاتَتْ بِسَرِفَ.

TERCÜME:

İbn Abbas رضى الله عنهما dedi ki: ***"Nebî ﷺ Meymûne ile ihramlı iken evlendi, ihramdan çıktıktan sonra da onunla zifafa girdi; Meymûne Serif'te vefat etti."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Musa b. Isma'il ← Wuhaib b. Khalid ← Ayyub al-Sakhtiyani ← 'Ikrimah ← Ibn 'Abbas رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî rivayet etmiştir: Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Umretü'l-Kazâ Bâbı, Hadis No. 4258; ayrıca No. 4259 (İbn İshâk'ın ilavesi: "Kazâ Umresinde"), 1837, 5114.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4258

BU HADİSİN DERSLERİ

İmam Buhârî bu hadisi Umretü'l-Kazâ Bâbı'na koymuştur; onun naklettiği İbn İshâk rivayetinde şöyle denir: ***"Nebî ﷺ Meymûne ile Kazâ Umresinde evlendi"*** (Sahîh-i Buhârî 4259). Siyer âlimlerine göre Meymûne, ***son evlilik*** olarak Resûlullah'ın ﷺ nikâhladığı hanımdır.

SİYER NOTU: MEYMÛNE'NİN AİLESİ

Siyer kitapları Meymûne'nin geniş bir akrabalık ağına sahip olduğunu zikreder: Kız kardeşleri arasında ***Ümmü'l-Fazl*** (Abbas'ın eşi), ***Lübâbe es-Suğrâ*** (Hâlid b. Velîd'in annesi) ve anne bir kardeşleri ***Esmâ bint Umeys*** ile ***Selmâ bint Umeys*** vardır. Dolayısıyla o, İbn Abbas'ın ve ***Hâlid b. Velîd'in*** teyzesidir. Asıl adı ***Berre*** idi; Resûlullah ﷺ onu "bereketli" anlamına gelen Meymûne olarak değiştirdi.

Bu evlilik, ***yakınlık kurdu***: Kureyş'in ve Benî Hilâl'in büyük aileleriyle Resûlullah ﷺ arasında; bazı siyer âlimlerine göre Hâlid b. Velîd'in kalbinin İslâm'a ısınmasının sebeplerinden biri de buydu.

KAYNAK:

İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ; İbn Hacer, el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe.
Wikipedia, "Maymunah bint al-Harith". https://en.wikipedia.org/wiki/Maymunah_bint_al-Harith

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MÜMİNLERİN ANNELERİ

Bu evlilikle Meymûne, müminlerin annelerinden biri oldu: ***"onun eşleri onların anneleridir"***İbn Kesîr Tefsiri 33:6.

Resûlullah'ın ﷺ eşleri ***ümmetin öğretmenleriydi***. Aile hayatı, temizlik ve Resûlullah'ın ﷺ evdeki ibadetiyle ilgili pek çok hüküm bize onlar aracılığıyla ulaştı. Meymûne bizzat ***gusül*** şeklini, yani Resûlullah'ın ﷺ cünüplükten nasıl yıkandığını ayrıntılı olarak rivayet etmiştir: Namazdaki gibi abdest aldı — ayakları hariç —, avret yerini ve kirleri yıkadı, bütün bedenine su döktü, sonra yerinden çekilip ayaklarını yıkadı (Sahîh-i Buhârî 249).

Ders: Resûlullah'ın ﷺ evliliklerinin ***davet ve eğitim amacı*** vardı. Meymûne aracılığıyla onun özel hayatına dair bilgi korunmuş ve sonraki nesillere aktarılmıştır; bunlar arasında, bu ümmetin büyük âlimlerinden olan yeğeni İbn Abbas da vardır.

İHRAMLIYKEN Mİ, İHRAMDAN SONRA MI?

İbn Abbas'ın rivayetinde Resûlullah'ın ﷺ ***ihramlı iken*** evlendiği zikredilir. Ancak evliliğini en iyi bilen kişi olan bizzat Meymûne farklı bir şey rivayet eder:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1411

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، حَدَّثَنَا أَبُو فَزَارَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، حَدَّثَتْنِي مَيْمُونَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم تَزَوَّجَهَا وَهُوَ حَلاَلٌ قَالَ وَكَانَتْ خَالَتِي وَخَالَةَ ابْنِ عَبَّاسٍ.

TERCÜME:

Yezîd b. Esam dedi ki: Meymûne bint Hâris رضى الله عنها bana anlattı ki ***Resûlullah ﷺ onunla ihramlı değilken (helal iken) evlendi.*** Yezîd dedi ki: **Meymûne benim teyzem ve İbn Abbas'ın teyzesiydi.**

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû Bakr b. Abi Şaibah ← Yahya b. Adam ← Jarir b. Hazim ← Ebû Fazarah ← Yazid b. al-Asamm ← Maimunah bint al-Harith رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Müslim rivayet etmiştir: Sahîh-i Müslim, Kitâbü'n-Nikâh, İhramlının Nikâhının Haramlığı Bâbı, Hadis No. 1411.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1411

BU HADİSİN DERSLERİ

Âlimler bu iki rivayeti titizlikle bir araya getirmiştir. ***Cumhur*** (Mâlikî, Şâfiî ve Hanbelî mezhepleri), Meymûne'nin rivayetini esas alarak Nebî'nin ***helal iken*** evlendiğini kabul eder; bunun birkaç sebebi vardır:

CUMHURUN DELİLLERİ	AÇIKLAMA
Olayın sahibi	Bizzat Meymûne rivayet etmiştir
Evlilikteki elçi	Ebû Râfi', ikisi arasında elçi olduğunu ve Nebî'nin helal olduğunu söyler (Tirmizî 841)
Açık yasak	"İhramlı kimse evlenemez ve evlendiremez" (Müslim 1409)
İbn Abbas'ın yaşı	O sırada henüz küçüktü, on yaşlarındaydı

Hanefî mezhebi ise İbn Abbas'ın rivayetini esas alır ve ihramlıyken nikâh akdini caiz görür. Bu fark, âlimler arasındaki ***muteber ihtilafa*** bir örnektir; nefsin arzusundan değil, rivayetlerin incelenmesinden doğmuştur. Üzerinde ittifak edilen ise şudur: İhramlıyken ***eşle birlikte olmak*** haramdır.

Ders: Sahih rivayetler farklı göründüğünde âlimler ***birini kolayca reddetmez***; kimin daha iyi bildiğini, bağlamı ve diğer delilleri tartarlar. İlme dayanan bütün görüşlere saygı duyarız.

SERİF'TE VELÎME

Kureyş, Resûlullah'ın ﷺ Mekke'de velîme verme teklifini reddetti. Bunun üzerine Müslüman kafilesi çıktı ve Resûlullah ﷺ ***Meymûne ile zifafa girdi***; bu, Mekke'nin yaklaşık on mil kuzeyindeki ***Serif*** denilen yerdeydi.

SİYER NOTU: SERİF'TE BAŞLANGIÇ VE SON

Siyer kitaplarının rivayetine göre ***Ebû Râfi'***, yani Resûlullah'ın ﷺ azatlısı, Meymûne'yi Mekke'den Serif'e getirmek üzere geride bırakıldı ve Nebî orada onunla zifafa girdi.

İbn Abbas sahih bir hadiste şöyle der: ***"Meymûne Serif'te vefat etti"*** (Sahîh-i Buhârî 4258). Tarihçilere göre Meymûne ***hicrî 51 yılı*** civarında vefat etti ve Serif'e defnedildi — müminlerin annesi olarak hayatına başladığı ***aynı yere***. Yeğeni Yezîd b. Esam, onun düğün çadırının kurulduğu yere defnedildiğini söyler.

KAYNAK:
Sahîh-i Buhârî 4258; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ; İbn Hacer, el-İsâbe. https://sunnah.com/bukhari:4258

Meymûne, ***takvalı ve sıla-i rahme düşkün*** bir kadın olarak tanınırdı. Âişe رضى الله عنها, İbn Sa'd'ın rivayet ettiğine göre onun hakkında şöyle demiştir: ***"O, aramızda Allah'tan en çok korkan ve akrabalık bağını en çok gözeten kimselerdendi."*** Özellikle aile hayatına ve Resûlullah'ın ﷺ ibadetine dair pek çok hadis rivayet etmiştir.

Ders: Kureyş reddetse de Resûlullah ﷺ başka bir yerde verdiği velîmeyle ***eşini onurlandırdı***. Başkalarının reddi helal sevinci eksiltmez.

UMREDEN SONRA: HÂLİD VE AMR MÜSLÜMAN OLUYOR

Kazâ Umresi Mekke halkının kalbinde derin bir iz bıraktı. Bir zamanlar sürgün edilen Müslümanların şimdi ***güç, düzen ve yüce ahlâkla*** geri döndüğünü gördüler. Birkaç ay sonra, ***hicretin 8. yılı Safer ayında***, Kureyş'in üç önde gelen şahsiyeti Müslüman olmak üzere Medine'ye geldi.

SİYER NOTU: HÂLİD, AMR VE OSMAN B. TALHA

Siyer kitaplarına göre Hâlid'in kardeşi ***Velîd b. Velîd*** Müslüman olmuş ve Kazâ Umresine katılmıştı; Resûlullah ﷺ ondan Hâlid'i sorunca kardeşine bir mektup yazdı: "Hâlid nerede? Onun gibi biri İslâm'dan habersiz kalmaz." Bu mektup Hâlid'in kalbini harekete geçirdi.

Hâlid b. Velîd, ***Amr b. Âs*** ve ***Osman b. Talha*** (Kâbe'nin anahtarlarının bekçisi) daha sonra yolda karşılaştılar ve birlikte Medine'ye geldiler. Resûlullah ﷺ onları sevinçle karşıladı. Bu rivayet siyer kitaplarında meşhurdur (Vâkıdî, İbn Sa'd).

KAYNAK:
Vâkıdî, el-Meğâzî; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye.

Amr b. Âs'ın Müslüman oluşu sahih hadiste rivayet edilmiştir. Biat etmek için elini uzattığında elini geri çekti ve günahlarının bağışlanmasını şart koştu. Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Bilmez misin ki İslâm kendinden öncekini yıkar, hicret kendinden öncekini yıkar, hac da kendinden öncekini yıkar?"*** (Sahîh-i Müslim 121).

Hâlid daha sonra Mûte Savaşı'nda ***"Seyfullah" — Allah'ın Kılıcı*** — lakabını Resûlullah'tan ﷺ aldı (Sahîh-i Buhârî 4262). Ders: Müslümanların ibadetteki ***ahlâkı ve kararlılığı***, en sert düşmana karşı bile en etkili davet olabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HAYATIMIZDA UMRE

Allah şöyle emreder: ***"Başladığınız hac ve umreyi Allah için tamamlayın"***İbn Kesîr Tefsiri 2:196.

Anahtar kelime ***"Allah için"*** ifadesidir. Hudeybiye'de engellenen sahâbîler ümitsizliğe kapılmadılar; bir yıl sonra umrelerini Allah için ***tamamlamak*** üzere geri döndüler. Resûlullah ﷺ bunun mükâfatını şöyle açıklar: ***"Bir umre, diğer umreye kadar aradaki günahlara kefarettir; mebrur haccın karşılığı ise ancak cennettir"*** (Sahîh-i Buhârî 1773).

UMRE AMELLERİ	KAZÂ UMRESİYLE İLGİSİ
Mîkatta ihram	Zülhuleyfe'de ihrama girmek
Telbiye	Mekke'ye telbiye ve İbn Revâha'nın şiiriyle girmek
Yedi şavt tavaf	İlk üç şavtta remel
Safâ–Merve arasında sa'y	Gücü göstermek için koşar adım yürümek
Tıraş olmak veya saçı kısaltmak	"başlarınızı tıraş etmiş veya saçlarınızı kısaltmış olarak" (48:27)

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HENÜZ FIRSAT BULAMAYANLAR İÇİN

Nusantara'daki (Malay dünyası) pek çok Müslüman umre için yıllarca para biriktirir; bazılarının umresi sağlık, maddî imkân veya sıra sebebiyle ***ertelenir***. Hudeybiye ve Kazâ Umresi kıssası ümit verir: ***samimi niyet Allah katında yazılır***, uygulaması gecikse bile. Engellenen sahâbîler yine de sevap kazandılar ve Allah, kendi vaktinde yolu açtı.

Umresini yapmış olanlara Kazâ Umresi şunu hatırlatır: Umre turistik bir gezi değil, bir ***itaat yolculuğudur***: Her adımda sünnete uymak, Harem'de ahlâkı korumak ve — sahâbîlerin Mekke halkında derin bir iz bırakarak dönmeleri gibi — daha iyi bir insan olarak dönmek.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAZÂ UMRESİ KISSASININ KAYNAKLARI

Kazâ Umresi kıssası bize derecesi farklı üç tür kaynakla ulaşır. Bu e-kitap, okuyucu ***neyin kesin*** ve ***neyin meşhur*** olduğunu bilsin diye bu üçünü birbirinden ayırır:

Kazâ Umresi Kıssasının Kaynakları

Kur'an (6)

- Gerçek çıkan rüya (48:27)
- Haram aya karşılık haram ay (2:194)
- Hac ve umreyi tamamlayın (2:196)
- Safâ ve Merve (2:158)
- Antlaşmaya bağlı kalmak (9:7)
- Süt emzirme sebebiyle mahremiyet (4:23)

Sahih hadis (8)

- Ertesi yılın umresi; üç gün
- Resûlullah'ın dört umresi
- "Yesrib humması" yüzünden remel
- Eziyete karşı korunma
- İbn Revâha'nın şiiri
- Hamza'nın kızı; "teyze anne yerindedir"
- Meymûne ile evlilik
- Ömer ve Hacerü'l-Esved

Siyer kitapları (4)

- Kafilenin ve kurbanların sayısı
- Batn-ı Ye'cec'deki silahlar
- Serif'te velîme
- Hâlid ve Amr'ın ardından Müslüman olması

Siyer kitaplarındaki kıssalar ilgili bölümlerde durumları açıklanarak zikredilir.

Şekil 4: Bu e-kitapta Kazâ Umresi kıssasının kaynaklarının durumu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİKÂYE	KAYNAK VE DURUM
Rüya; haram ay; Safâ–Merve; antlaşma; süt emzirme	Kur'an (48:27; 2:194; 2:158; 9:7; 4:23) — kesin
Üç gün; dört umre; remel; koruma	Sahîh-i Buhârî 4252, 1778, 4256, 4257, 4255 — sahih
Hamza'nın kızı; Meymûne; Hacerü'l-Esved	Sahîh-i Buhârî 4251, 4258, 1597; Sahîh-i Müslim 1411 — sahih
İbn Revâha'nın şiiri	Sünen-i Tirmizî 2847 — hasen sahih
Kafilenin sayısı; Batn-ı Ye'cec; velîme; Hâlid	Siyer kitapları — meşhur

Siyer kitaplarındaki kıssalar mutlaka uydurma değildir; güvenilir siyer âlimleri tarafından rivayet edilmiştir. Fakat bunlar Kur'an ve sahih hadislerle ***aynı derecede değildir***. Bu e-kitap İsrâiliyat kıssalarına veya açıkça uydurma olan rivayetlere ***yer vermez***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAZÂ UMRESİNİN ARDINDAKİ KUR'AN ÂYETLERİ

Önceki bölümler Kur'an âyetlerini kıssanın sırasına göre tek tek ele aldı. Bu bölüm hepsini bir tabloda toplar; böylece okuyucu, Kur'an'ın bu olayın her adımına nasıl eşlik ettiğini görebilir: Medine'deki rüyadan üç gün sonra Mekke'den çıkışa kadar.

ÂYET	KISA İÇERİK	KAZÂ UMRESİYLE İLGİSİ
Fetih 48:27	Resûlün rüyası doğrulandı: Mescid-i Haram'a güven içinde, tıraş olarak ve saç kısaltarak girmek	Yerine gelen vaat (bölüm 2)
Bakara 2:194	Haram aya karşılık haram ay; hürmetler karşılıklıdır	7 H Zilkadesi, 6 H Zilkadesinin yerini aldı (bölüm 4)
Bakara 2:196	Hac ve umreyi Allah için tamamlamak; engellenen kimsenin hükmü	Hudeybiye ve ertesi yılın umresi (bölüm 20 ve 24)
Bakara 2:158	Safâ ve Merve Allah'ın nişanelerindendir	Bu umredeki sa'y (bölüm 9)
Bakara 2:125	Makâm-ı İbrâhim'i namaz yeri edinmek	Tavaftan sonra Makâm'ın arkasında namaz (bölüm 11)
Âl-i İmrân 3:96–97	İnsanlar için kurulan ilk ev; oraya giren güven içinde olur	Özlenen Beytullah (bölüm 11)
Tevbe 9:7	Size doğru davrandıkça siz de onlara doğru davranın	Tam üç gün sonra çıkmak (bölüm 12)
Nisâ 4:23	Evlenilmesi haram olan kadınlar, süt emzirme sebebiyle olanlar dahil	Hamza'nın kızı (bölüm 15)
Hac 22:25	İnsanları Mescid-i Haram'dan alıkoyanların kınanması	Bir yıl önceki Kureyş engellemesinin arka planı
Bakara 2:217	Allah yolundan ve Mescid-i Haram'dan alıkoymak daha büyük suçtur	Bir yıl önceki Kureyş engellemesinin arka planı
Fetih 48:25	İnkâr edenler onlardır; sizi Mescid-i Haram'dan alıkoyanlar	Hudeybiye (Seri 15)

MESCİD-İ HARAM BÜTÜN İNSANLAR İÇİNDİR

Allah, Mescid-i Haram'ın "yerli ve yolcu bütün insanlar için eşit kılınan" bir ibadet yeri olduğunu bildirir (Hac 22:25). Hicretin 6. yılında Kureyş, Beytullah'ın sahibiymiş gibi davranarak dilediğini oradan alıkoyabileceğini sanıyordu. Kazâ Umresi bu âyetin hakikatini yeniden ortaya koydu: Beytullah Allah'ındır ve O'nun kullarının ona gelme hakkı vardır.

İbn Kesîr tefsirinde, bu âyetin insanları Mescid-i Haram'dan alıkoyanları kınadığını ve yerli halk ile dışarıdan gelenlerin orada ibadet etme hakkında eşit olduğunu açıklar. Bu ders bugün de geçerlidir: Dünyanın her yerinden — Kelantan'dan Fas'a kadar — gelen hacılar Kâbe'nin önünde aynı safta durur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERS

Kur'an yalnızca olayları anlatmakla kalmaz, ümmete o olaylar boyunca rehberlik eder: Olay gerçekleşmeden önce ümit verir, gerçekleşirken hüküm koyar ve sonrasında hikmetini açıklar. Siyeri Kur'an'la birlikte okumak kıssayı canlı ve yol gösterici kılar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAZÂ UMRESİNİN ŞAHSİYETLERİ

Kazâ Umresi kıssasında pek çok isim geçer. Aşağıdaki tablo onları kabileleri ve bilgi kaynaklarıyla birlikte bir araya getirir. Sahih hadiste geçen isimler, yalnızca siyer kitaplarında geçen isimlerden ayrılmıştır.

ŞAHSİYET	KABİLE	OLAYDAKİ ROLÜ	KAYNAK
Abdullah b. Revâha	Hazrec (Ensâr)	Mekke kapısında şiir okudu	Sünen-i Tirmizî 2847
Abdullah b. Ebî Evfâ	Eslem	Tavaf sırasında Resûlullah'ı ﷺ müşriklerin eziyetinden koruyanlardandı	Sahîh-i Buhârî 4255
Ali b. Ebû Tâlib	Kureyş, Benî Hâşim	Hamza'nın kızını aldı; Hudeybiye antlaşmasını yazdı	Sahîh-i Buhârî 4251
Ca'fer b. Ebû Tâlib	Kureyş, Benî Hâşim	Hamza'nın kızına bakma hakkı ona verildi	Sahîh-i Buhârî 4251
Zeyd b. Hârise	Kelb (Kudâa); Resûlullah'ın azatlısı ﷺ	Hamza'nın kızına bakma hakkını talep etti	Sahîh-i Buhârî 4251
Hamza'nın kızı (Umâre)	Kureyş, Benî Hâşim	"Amca!" diye seslenen yetim	Sahîh-i Buhârî 4251; adı: Fethu'l-Bârî
Esmâ bt. Umeys	Has'am	Câfer'in eşi; Hamza'nın kızının teyzesi	Sahîh-i Buhârî 4251; terâcim kitapları
Meymûne bint Hâris	Benî Hilâl b. Âmir	Bu yolculukta Resûlullah ﷺ onunla evlendi	Sahîh-i Buhârî 4258
Ebû Râfi'	Resûlullah'ın azatlısı ﷺ	Meymûne'nin evliliği işinde elçi	Sünen-i Tirmizî 841
İbn Abbas	Kureyş, Benî Hâşim	Meymûne'nin yeğeni; remel ve evlilik kıssasının râvisi	Sahîh-i Buhârî 4256, 4258
Ömer b. Hattâb	Kureyş, Benî Adî	Hacerü'l-Esved'e: "Sen ancak bir taşsın"	Sahîh-i Buhârî 1597
Süheyl b. Amr ve Huveytıb b. Abdüluzzâ	Kureyş, Âmir b. Lüey oğulları	Üç gün sonra Müslümanlardan çıkmalarını istemeye geldiler	Adları: siyer kitapları (İbn İshâk); olay: Sahîh-i Buhârî 4251
Muhammed b. Mesleme	Evs (Ensâr)	Kafilenin önündeki süvari birliğine komuta etti	Siyer kitapları (Vâkıdî)

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İBN EBÎ EVFÂ: İNSAN KALKANI VE RESÛLULLAH ﷺ

HADİS: KORUDUĞUMUZ RESÛLULLAH ﷺ

Abdullah b. Ebî Evfâ رضى الله عنه, Resûlullah ﷺ umre yaptığında sahâbîlerin onu müşriklerden ve onların çocuklarından, ona eziyet etmesinler diye koruduklarını söyler.

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 4255, Umretü'l-Kazâ Bâbı'nda.

Antlaşma ve güvence olmasına rağmen sahâbîler gafil davranmadı. Tavaf sırasında Resûlullah'ın ﷺ etrafını sardılar; çünkü Mekke hâlâ müşriklerin elindeydi ve bazıları akılsızca davranabilirdi. Bu, iki şeyi birleştirir: antlaşmaya eksiksiz uymak ve hikmetle tedbirli olmak.

DERS

Bu tablodaki her şahsiyetin bir rolü vardır — şair, koruyucu, yetime bakan, elçi, râvi. Kazâ Umresi, herkes kendi payını yerine getirdiği için başarılı oldu. Bir aile, bir cami veya bir toplum da böyledir: Herkes kendi rolünü ihlasla üstlendiğinde başarı gelir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İBADET ENGELLENİNCE: İHSÂR VE İHRAMDA ŞART KOŞMAK

Hudeybiye ve Kazâ Umresi, hac ve umre fıkhında önemli bir bâbın doğmasına vesile oldu: ihsâr bâbı — ihrama girdiği hâlde ibadetini tamamlamaktan alıkonulan kimsenin durumu. Allah şöyle buyurur: "Alıkonursanız, kolayınıza gelen bir kurban gönderin" (Bakara 2:196).

Bu bâb bugünkü Müslümanların hayatına çok yakındır. Nusantara'dan nice hacı ve umreci engellenmiştir — vizesi reddedildiği, yolda hastalandığı, kaza geçirdiği veya COVID-19 salgını sırasında olduğu gibi sınırlar kapandığı için.

REHBER OLARAK RESÛLULLAH'IN ﷺ SÜNNETİ

HADİS: "RESÛLULLAH'IN ﷺ SÜNNETİ SİZE YETMEZ Mİ?"

Sâlim b. Abdullah rivayet eder ki Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما şöyle dedi: "Resûlullah'ın ﷺ sünneti size yetmez mi? Sizden biri hacdan alıkonulursa — eğer ulaşabilirse — Beytullah'ı tavaf etsin, Safâ ile Merve arasında sa'y etsin, sonra her şeyden helal olsun; ertesi yıl haccını yapsın ve kurban kessin; bulamazsa oruç tutsun."

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 1810, Kitâbü'l-Muhsar'da.

HADİS: KIRIK VEYA TOPAL

Haccâc b. Amr el-Ensârî رضى الله عنه rivayet eder ki Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Kimin (kemiği) kırılır veya topal kalırsa ihramdan çıkmış olur; ertesi yıl hac yapması gerekir."

Derece: Elbânî'ye göre SAHİH — Sünen-i Ebû Dâvûd 1862.

ŞARTLI İHRAM

HADİS: DUBÂA BİNT ZÜBEYR

Âişe رضى الله عنها rivayet eder ki Resûlullah ﷺ Dubâa bint Zübeyr'in yanına girdi ve "Hac yapmak istiyor musun?" diye sordu. O: "Vallahi kendimi hasta hissediyorum" dedi. Nebî şöyle buyurdu: "Hac yap ve şart koş; de ki: Allah'ım, beni nerede alıkoyarsan orası ihramdan çıkacağım yerdir."

Dubâa, Zübeyr b. Abdülmuttalib'in kızı, yani Resûlullah'ın ﷺ amcasının kızı ve Mikdâd b. Esved'in eşidir.

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 5089; ayrıca Sahîh-i Müslim 1207.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Bu hadis, işterât uygulamasının — ihrama niyet ederken şart koşmanın — dayanağıdır. Hasta olan veya engellenmekten endişe eden kişi niyet ederken şöyle diyebilir: "Allâhümme mahillî haysü habestenî" (Allah'ım, beni nerede alıkoyarsan orası ihramdan çıkacağım yerdir). Gerçekten engellenirse, işterâtı kabul eden görüşe göre kurban gerekmeden ihramdan çıkar. Hanefî Notu: Hanefî mezhebinde işterâtın hükmî bir etkisi yoktur; hastalık da dahil her türlü engelde muhsar olan kimse Harem'de kesilmek üzere kurban gönderir, kurban kesilince ihramdan çıkar ve sonra o ibadeti kaza eder.

FAKİHLERİN GÖRÜŞLERİNİN ÖZETİ

MESELE	GÖRÜŞLER	DELİL / NOT
İhsâr sayılan nedir?	Cumhur: düşman tarafından alıkonmak. Hanefî mezhebi: hastalık ve diğer sebepler de dahildir. Şâfiî mezhebi: hastalık, şart koşulmadıkça ihsâr sayılmaz	2:196; Hudeybiye; Dubâa hadisi
Kurban (hedy) kesmek	Cumhura göre ihramdan çıkmadan önce gereklidir	"kolayınıza gelen bir kurban gönderin" (2:196)
Kesim yeri	Şâfiî mezhebi: Hudeybiye'de olduğu gibi alıkonulan yerde. Hanefî mezhebi: Harem bölgesinde	Nebî'nin ﷺ Hudeybiye'deki uygulaması
Kaza gerekir mi?	Şâfiî ve Mâlikî mezhepleri: ibadet nafile ise gerekmez; İslâm haccı farz olarak kalır. Hanefî mezhebi: kaza gerekir	Fıkıh kitapları; Fethu'l-Bârî, Kitâbü'l-Muhsar
İşterât (şartlı ihram)	Şâfiî ve Hanbelî mezhepleri kabul eder; Hanefî ve Mâlikî mezhepleri dikkate almaz	Sahîh-i Buhârî 5089; Sahîh-i Müslim 1207

Bu tablo, İbn Rüşd'ün Bidâyetü'l-Müctehid'i ve İbn Kudâme'nin el-Muğnî'si gibi mukayeseli fıkıh kitaplarından yapılmış genel bir özettir. Gerçek durumlarda hacı, rehberine, hac görevlisine veya yetkili bir müftüye başvurmalıdır; Türkiye'deki okuyucular Diyanet İşleri Başkanlığı'nın fetvalarını esas alabilir.

DERS

İslâm, kulunu gücünün yetmediği şeyle yükümlü tutmaz. İhlasla niyet edip engellenen kimse sevabını kaybetmez; meşru yolla ihramdan çıkar ve bir sonraki fırsatı bekler — sahâbîlerin bir yıl bekleyip Kazâ Umresini yapmak üzere geri dönmeleri gibi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MEYMÛNE'NİN EVİ: İBN ABBAS'IN MEDRESESİ

Resûlullah'ın ﷺ Kazâ Umresi yolculuğunda Meymûne رضى الله عنها ile evlenmesi (bölüm 16) büyük bir ilim kapısı açtı. Meymûne, Abdullah b. Abbas'ın رضى الله عنهما teyzesiydi. Benî Hâşim'in bu genci teyzesinin evine — ki aynı zamanda Resûlullah'ın ﷺ eviydi — rahatça girerdi; orada gözlemledi, sordu ve öğrendi.

TEYZENİN EVİNDE BİR GECE

HADİS: İBN ABBAS MEYMÛNE'NİN EVİNDE GECELİYOR

Abdullah b. Abbas رضى الله عنهما anlatır ki Nebî'nin ﷺ eşi ve kendi teyzesi olan Meymûne'nin evinde geceledi. Resûlullah ﷺ uyudu, sonra gece yarısı kalktı, yüzündeki uyku izini eliyle sildi, Âl-i İmrân Sûresi'nin son on âyetini okudu, abdest aldı ve namaza durdu. İbn Abbas da kalkıp onun sol yanında durdu; Nebî onu kulağından tutarak sağ yanına aldı.

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 183; ayrıca Sahîh-i Müslim 763.

Âlimler bu tek geceden pek çok hüküm çıkarmıştır: Tek kişilik cemaatte imamın sağında durulur, gece kalkınca Âl-i İmrân'ın sonunu okumak sünnettir ve Resûlullah'ın ﷺ gece namazının şekli buradan öğrenilir. Dikkatle gözlemleyen bir çocuk, bütün zamanlar boyunca ümmet için bir ilim kaynağı oldu.

"KUR'AN TERCÜMANI"NI YETİŞTİREN DUA

HADİS: "ALLAH'IM, ONA KİTABI ÖĞRET"

İbn Abbas رضى الله عنهما dedi ki: Resûlullah ﷺ beni bağrına bastı ve şöyle dua etti: "Allah'ım, ona Kitabı (Kur'an'ı) öğret."

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 75. Başka bir rivayette şöyle dua etmiştir: "Allah'ım, onu dinde fakih kıl" (Sahîh-i Buhârî 143).

Bu dua kabul edildi. İbn Abbas daha sonra "Tercümânü'l-Kur'ân" (Kur'an'ın tercümanı) ve "Hibrü'l-Ümme" (ümmetin âlimi) diye anıldı. Tefsirleri bugün de müfessirlerin temel başvuru kaynağıdır. İlminin bir kısmı teyzesi Meymûne'nin evinde başladı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MEYMÛNE'NİN HİKMETİ: AREFE GÜNÜ BİR KÂSE SÜT

HADİS: NEBÎ AREFE GÜNÜ ORUÇLU MUYDU?

Meymûne رضى الله عنها rivayet eder ki insanlar Nebî'nin ﷺ Arefe günü oruçlu olup olmadığında şüpheye düştüler. Bunun üzerine o, Nebî vakfede dururken ona bir kâse süt gönderdi; o da insanlar bakarken onu içti.

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 1989; ayrıca Sahîh-i Müslim 1124.

Meymûne tartışmadı, yüksek sesle de sormadı; insanların şüphesini hikmetli tek bir davranışla giderdi. Âlimler bu hadisten, Arefe'de vakfeye duran hacının dua için güçlü kalması amacıyla oruç tutmasının sünnet olmadığı hükmünü çıkarmıştır.

ÖMRÜNÜN SONUNA KADAR İLMİN BEKÇİSİ

İbn Hacer'in el-İsâbe'si ve Zehebî'nin Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ'sı gibi terâcim kitapları, Meymûne'nin bir miktar hadis rivayet ettiğini zikreder; bunlar arasında Resûlullah'ın ﷺ gusül şekli de vardır (Sahîh-i Buhârî 249; bölüm 16). Diğer yeğeni Yezîd b. Esam da ondan rivayette bulunmuştur; bunlar arasında kendi evliliğine dair hadis de vardır (Sahîh-i Müslim 1411; bölüm 17).

Meymûne, İbn Abbas'ın belirttiği gibi (Sahîh-i Buhârî 4258) Serif'te vefat etti — Resûlullah ﷺ ile evlendiği aynı yerde. Vefat yılı terâcim kitaplarında ihtilaflıdır; meşhur görüş hicrî 51 yılıdır.

DERS

Ev ilk medresedir. İbadet ve ilimle dolu bir ev, âlim bir nesil yetiştirir. Anne-babalar, büyükanne ve büyükbabalar, teyzeler ve amcalar ailedeki çocuklara öğretmen olabilir — Meymûne'nin İbn Abbas'a olduğu gibi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZAMAN ÇİZELGESİ: HUDEYBİYE'DEN MÛTE'YE

Aşağıdaki tablo Kazâ Umresini daha geniş bir olaylar zincirinin içine yerleştirir. Sahih hadiste geçmeyen tarihler siyer kitaplarından (İbn İshâk, Vâkıdî, İbn Sa'd) alınmıştır ve yaklaşıktır.

ZAMAN (YAKLAŞIK)	OLAY	KAYNAK
Zilkade 6 H	Müslümanlar Hudeybiye'de alıkonuldu; antlaşma imzalandı	Sahîh-i Buhârî 2731
Dönüş yolunda	Fetih Sûresi indi, rüyası doğrulandı: Resûlullah ﷺ	Fetih 48:27
6 H sonu – 7 H başı	Hükümdarlara mektuplar	Seri 17
Muharrem 7 H	Hayber Gazvesi; Câfer ve gemi yolcularının Habeşistan'dan dönüşü	Seri 16
Zilkade 7 H	Kafile Kazâ Umresi için Medine'den çıktı	Sahîh-i Buhârî 4252; siyer kitapları
Zilkade 7 H	Silahlar Batn-ı Ye'cec'de bırakıldı; kafile Mekke'ye telbiye ve şiirle girdi	Sünen-i Tirmizî 2847; siyer kitapları
Mekke'deki ilk gün	Remel ve ıztıbâ ile tavaf; sa'y; tıraş	Sahîh-i Buhârî 4256, 4257
Mekke'de üç gün	Müslümanlar Mekke'de kaldı; Meymûne ile evlilik	Sahîh-i Buhârî 4252, 4258
Üç günden sonra	Kureyş çıkmalarını istedi; Hamza'nın kızı kafileye katıldı	Sahîh-i Buhârî 4251
Dönüş yolunda	Velîme ve zifaf Serif'te gerçekleşti	Sahîh-i Buhârî 4258; siyer kitapları
Zilhicce 7 H	Kafile Medine'ye döndü	Siyer kitapları
Safer 8 H	Hâlid b. Velîd, Amr b. Âs ve Osman b. Talha Müslüman oldu	Sahîh-i Müslim 121; siyer kitapları
Cemâziyelevvel 8 H	Mûte Savaşı; Zeyd ve Câfer şehit düştü; Hâlid'e Seyfullah denildi	Sahîh-i Buhârî 4262; Seri 19
Ramazan 8 H	Mekke'nin Fethi	Sahîh-i Buhârî 4287; Seri 20

DERS

İki yıldan kısa bir süre içinde durum, Hudeybiye'de alıkonulmaktan Mekke'yi fethetmeye dönüştü. Kazâ Umresi bu yolculuğun ortasında yer alır — büyük değişimlerin çoğu zaman sabır ve itaatle, adım adım geldiğinin işareti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAZÂ UMRESİ HAKKINDA SIKÇA SORULAN SORULAR

1. BU UMREYE NEDEN "KAZÂ" DENMİŞTİR?

Hudeybiye antlaşmasındaki anlaşmaya (kaziyye) dayanarak yapıldığı için. Umretü'l-Kaziyye, Umretü'l-Kısâs ve Umretü's-Sulh diye de bilinir (bölüm 4). Buhârî bâbına "Umretü'l-Kazâ" adını vermiştir.

2. BU UMREYE KAÇ KİŞİ KATILDI?

Siyer kitapları, Hudeybiye'ye katılanlar ve diğerleri dahil yaklaşık 2.000 kişi olduğunu zikreder (bölüm 5). Bu sayı sahih hadisten değil, siyer kitaplarındandır.

3. SAHÂBÎLER NEDEN REMEL YAPTILAR?

Yesrib hummasının onları zayıflattığını sanan müşriklere güç göstermek için (Sahîh-i Buhârî 4256; bölüm 7–8).

4. REMEL BUGÜN DE SÜNNET MİDİR?

Evet; erkekler için umre veya haccın ilk tavafında, ilk üç şavtta. Resûlullah ﷺ Mekke fethedildikten sonra Vedâ Haccında da remel yaptı (Sahîh-i Müslim 1262; bölüm 8). Kadınlar için remel sünnet değildir.

5. RESÛLULLAH ﷺ MEYMÛNE İLE İHRAMLIYKEN Mİ EVLENDİ?

İbn Abbas evet der; bizzat Meymûne ve Ebû Râfi' ise Nebî'nin ihramdan çıkmış olduğunu söyler. Cumhur, kendi durumunu en iyi bilen o olduğu için Meymûne'nin rivayetini tercih eder (Sahîh-i Müslim 1411; Sünen-i Tirmizî 841; bölüm 17). Hanefî mezhebi ise İbn Abbas'ın rivayetini esas alır.

6. HAMZA'NIN KIZINA BAKMA HAKKI KİME VERİLDİ?

Câfer'e; çünkü eşi Esmâ bint Umeys, çocuğun anne tarafından teyzesiydi. Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Teyze anne yerindedir" (Sahîh-i Buhârî 4251; bölüm 14).

7. RESÛLULLAH ﷺ NEDEN HAMZA'NIN KIZIYLA EVLENMEDİ?

Çünkü Hamza onun süt kardeşiydi; dolayısıyla kızı, evlenilmesi haram olan süt yeğeniydi (Sahîh-i Buhârî 2645; bölüm 15).

8. MÜSLÜMANLAR GÜÇLÜ OLDUKLARI HÂLDE NEDEN ÜÇ GÜN SONRA ÇIKTILAR?

Çünkü antlaşmanın şartı buydu. Resûlullah ﷺ sözünü eksiksiz yerine getirdi (Sahîh-i Buhârî 4252; bölüm 12); söz tutmak da imandandır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

9. BUGÜN UMRESİNİ TAMAMLAMAKTAN ALIKONULAN KİMSENİN HÜKMÜ NEDİR?

Mezhep ayrıntılarına göre kurban keserek ve tıraş olarak ya da saçını kısaltarak ihramdan çıkar. Şartlı ihrama girmişse, işterâtı kabul eden mezheplere göre kurban kesmeden ihramdan çıkar (bölüm 24). Hanefî mezhebinde ise işterâtın etkisi yoktur; kurban Harem'de kesilir ve umre daha sonra kaza edilir.

10. HÂLİD B. VELÎD KAZÂ UMRESİNE ŞAHİT OLDU MU?

Siyer kitaplarına göre Hâlid, Müslümanları görmek istemediği için Mekke'den çıkmıştı; kardeşi Velîd b. Velîd daha sonra ona bir mektup yazdı. Birkaç ay sonra Müslüman oldu (bölüm 19). Bu, siyer kitaplarının rivayetidir.

11. ABDULLAH B. REVÂHA KİMDİR?

Hazrec'ten bir Ensâr sahâbîsi, Resûlullah'ın ﷺ şairi ve Akabe Biatı'ndaki nakiplerden biri. Mekke'de şiirini okuduktan birkaç ay sonra Mûte'de üçüncü komutan olarak şehit düştü (bölüm 6; Seri 19).

12. KAZÂ UMRESİNİN BİZİM İÇİN BAŞLICA DERSİ NEDİR?

Allah'ın vaadi kesindir; sabır meyvesini verir; zor da olsa söz tutulur; ibadet sünnete uygun olarak korunur; güzel ahlâk ise en etkili davettir (bölüm 28).

DERS

Bu sorular Kur'an'ı, sahih hadisi, siyer kitaplarının rivayetlerini ve fakihlerin görüşlerini birbirinden ayırmanın önemini gösterir. Böylece kesin dersleri alır ve muteber görüş ayrılıklarına saygı gösteririz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE KAPANIŞ

Kazâ Umresi bir ***vaadin yerine gelmesidir*** — Allah'ın, Resûlünün rüyasındaki vaadi ve Resûlullah'ın ﷺ Hudeybiye antlaşmasında Kureyş'e verdiği söz. Kısa üç gün içinde sabrı, gücü, itaati, adaleti ve şefkati öğretti.

DERS	KAZÂ UMRESİNDEN
Allah'ın vaadi kesindir	Gerçek çıkan rüya bir yıl sonra yerine geldi
Sabır meyvesini verir	Hudeybiye'de alıkonulanlar artık güven içinde giriyor
Sözünde durmak	Tam üç gün sonra çıkmak
Ümmetin gücü	"Yesrib humması"na remel ile cevap
Saf tevhid	Ömer: "Sen ancak bir taşsın"
Yetime sevgi	Üç sahâbî Hamza'nın kızına bakmak için yarıştı
Adalet ve hikmet	"Teyze anne yerindedir" ve üç övgü
Davet olarak ahlâk	Hâlid ve Amr ardından Müslüman oldu

HAYATIMIZDA KAZÂ UMRESİ

Her birimizin bir "Hudeybiye"si vardır — ertelenen bir hayal, henüz kabul edilmemiş bir dua, engellenmiş bir plan. Kazâ Umresi bize ***ümitsizliğe kapılmamayı***, zor da olsa sözümüzde durmayı ve Allah'ın kapıyı en güzel vakitte açacağına inanmayı öğretir.

İnşallah **Siyer-i Nebî** serisi ***Seri 19*** ile devam edecektir — Kazâ Umresinden sonraki olaylar. Vallâhu a'lem.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'an-ı Kerîm, Osmanlı (Uthmânî) metin ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com/ms

İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm (Bakara 2:158, 2:194, 2:196; Âl-i İmrân 3:96–97; Nisâ 4:23; Tevbe 9:7; Fetih 48:27). https://tafsir.app/ibn-katheer/48/27

HADİS

Sahîh-i Buhârî 3, 1597, 1605, 1643, 1773, 1778, 1889, 2645, 2731, 3364, 4251, 4252, 4255, 4256, 4257, 4258, 4259, 4262, 4287, 5304. https://sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 121, 1262, 1409, 1411. https://sunnah.com/muslim

Sünen-i Tirmizî 841, 2847; Sünen-i Ebû Dâvûd 2276. https://sunnah.com

SİYER VE ŞERH KİTAPLARI

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshâk'tan rivayet) — Umretü'l-Kazâ bölümü.

el-Vâkıdî, el-Meğâzî; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ.

İbnü'l-Kayyim, Zâdü'l-Meâd — Umretü'l-Kazâ faslı.

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî — Kitâbü'l-Meğâzî, Umretü'l-Kazâ Bâbı; el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe.

Safiyyurrahmân el-Mübârekfûrî, er-Rahîku'l-Mahtûm — Umretü'l-Kazâ bölümü.

BİLİM

Witkowska-Zimny, M. & Kaminska-El-Hassan, E. (2017). Cells of human breast milk. Cellular & Molecular Biology Letters, 22, 11. https://doi.org/10.1186/s11658-017-0042-4

GENEL TARİH

Wikipedia, "First Pilgrimage". https://en.wikipedia.org/wiki/First_Pilgrimage

Wikipedia, "Maymunah bint al-Harith". https://en.wikipedia.org/wiki/Maymunah_bint_al-Harith

Wikipedia, "Abd Allah ibn Rawahah". https://en.wikipedia.org/wiki/Abd_Allah_ibn_Rawahah

Wikipedia, "Black Stone". https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Stone

Wikipedia, "Umrah". https://en.wikipedia.org/wiki/Umrah

EK HADİSLER VE KAYNAKLAR

Sahîh-i Buhârî 4255 (sahâbîler umre sırasında Resûlullah'ı ﷺ koruyor). https://sunnah.com/bukhari:4255

Sahîh-i Buhârî 1810 (İbn Ömer: alıkonulan kimsenin hükmü). https://sunnah.com/bukhari:1810

Sünen-i Ebû Dâvûd 1862 (ihramlıyken kırık veya topal kalmak). https://sunnah.com/abudawud:1862

Sahîh-i Buhârî 5089 (Dubâa bint Zübeyr: şartlı ihram). https://sunnah.com/bukhari:5089

Sahîh-i Müslim 1207 (şartlı ihram). https://sunnah.com/muslim:1207

Sahîh-i Buhârî 183 (İbn Abbas Meymûne'nin evinde geceliyor). https://sunnah.com/bukhari:183

Sahîh-i Buhârî 75 (İbn Abbas için dua). https://sunnah.com/bukhari:75

Sahîh-i Buhârî 143 ("onu dinde fakih kıl" duası). https://sunnah.com/bukhari:143

Sahîh-i Buhârî 1989 (Meymûne ve Arefe günü bir kâse süt). https://sunnah.com/bukhari:1989

Wikipedia, "Maymunah bint al-Harith". https://en.wikipedia.org/wiki/Maymunah_bint_al-Harith

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

BAĞIŞ YAP

Uluslararası bağışçılar: BAĞIŞ YAP düğmesine tıklayın ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir